

CONTRA

Contra
tycks
det
om

Nummer 1. Årgång 7. Januari 1981. Lösnummerpris 6:-.

BOSTADSMARKNADEN * WEI JONG-SHENS FÖRSVARSTAL

Wei Jong-shens försvarstal

Wei Jong-shen, född 1950, har sedan några år framstått som en av de främsta oppositionella i Kina. Han var redaktör för den underjordiska tidskriften "Undersökningar" som började utkomma när det politiska förtrycket tillfälligt lättade efter de Fyras gängs fall. Nu har trycket hårdnat igen. Wei Jong-shen ställdes hösten 1979 inför rätta. Nyligen har en avskrift av rättegången smugglats ut till Hongkong, och vi har därför möjlighet att publicera Wei Jong-shens försvarstal inför rätten.

Jag anser att Pekings åklagarämbete har misslyckats med att bevisa de brott som de lagt mig till last i stämningen. Jag redigerade tidskriften (*Undersökningar*) och skrev vägg-tidningar i överensstämmelse med paragraf 45 i grundlagen, som förklarar att medborgarna har rätt till yttrandefrihet, brevfrifhet, pressfrihet, föreningsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet och strejkrätt, samt "rätten att tala ut fritt, ge fullt uttryck åt sina åsikter, delta i debatter och skriva vägg-tidningar." Vårt syfte när vi redigerade tidskriften var att granska de vägar som kunde leda Kina till välstånd och styrka. Vi tror att vi kan nå dessa mål bara om vi söker sanningen genom fakta på ett fritt sätt utan begränsningar. Säkerhetsorganen och åklagarmyndigheten har betecknat våra aktiviteter som kontrarevolutionära. Denna anklagelse är oacceptabel. Här är mina åsikter om de brott som förtecknas i stämningen:

Är alla utlänningar fiender?

Först, stämningen säger att det är ett kontrarevolutionärt brott att förse utlänningar med militära upplysningar. Enligt vad jag kan påminna mig så innehåller både den nya strafflagen och de gamla stadgandena mot kontrarevolutionärerna bestämmelsen att det är lika med förräderi att förse fiender med militära upplysningar. Genom att kalla mina samtal med brittiska och franska korrespondenter för förräderi, skulle jag vilja fråga åklagaren om han menar att brittiska och franska korrespondenter är våra fiender? Jag tycker att åklagaren bör erinras om att när Hua Guofeng tog emot journalister från Europa så kallade han dem uttryckligen för våra vänner. Författningen föreskriver att medborgarna har skyldighet att bevara militära hemligheter. Stämningen har ersatt något klart definierat med en luddig beskrivning av militära upplysningar. Det är välkänt att i de flesta länder samlas flertalet uppgifter in genom att analysera rapporter från offentliga källor, som tidningar och radiosändningar. Menar åklagaren att alla tidningar och radiostationer gör sig skyldiga till förräderi? Militära upplysningar tolkas alltför vitt. Förutsättningen för

att en medborgare skall kunna behålla nationella hemligheter är att hon i förväg vet vad som är hemligt. Med andra ord, hon måste i förväg få veta att en viss information är en nationell eller militär hemlighet, som hon har skyldighet att bevara. Det är vad hemlighet och militär hemlighet betyder enligt lagen. Jag fick aldrig veta att de informationer jag fick del av måste hemlighållas. Efter utbrottet av det kinesisk-vietnamesiska kriget hade jag inte tillgång till någon information som kan kallas hemlig, så i lagens mening har jag aldrig vidarebefordrat hemligheter till någon. I mina samtal med journalister och diplomater från vänligt sinnade länder var det omöjligt att undvika att diskutera skilda förhållanden i vårt lands livsvillkor.

ÖB:s namn – en hemlighet?

Jag menar att jag genom att samtala med dessa journalister och diplomater främjade vänskap och ömsesidig förståelse för att stärka grunden för ömsesidigt stöd mellan det arbetande folket i skilda länder. Sedan det kinesisk-vietnamesiska kriget börjat blev det en viktig angelägenhet för människor här och utomlands, så jag kunde inte undvika det ämnet i mina samtal med utländska journalister och diplomater under den perioden.

Jag kunde inte veta om det jag berättade var sådant som regeringen inte ville skulle beröras. Som vanlig medborgare var min nyhetskälla *Hsiao-tao Hsiao-hsi**, inte officiella regeringsdokument. Jag visste inte heller om mina informationer överensstämde med något officiellt dokument som hemligstämplats, till sådana hade jag ingen tillgång. Men det var min bedömning att vad jag sa inte skulle kunna påverka situationen vid fronten negativt.

Ta exempelvis förhållandet att jag namngav överbefälhavaren vid fronten. Vem har hört tala om ett land som vinner ett krig utan att tala om vad befälhavaren heter? Och vem har

* Wei avser en inofficiell nyhetskanal som utnyttjas av dem som befinner sig närheten av maktcentrum i Peking. Nyheter från partihierarkin, som inte står att finna i pressen, cirkulerar bland tjänstemän och intellektuella och deras släktingar.

någonsin hört talas om ett land som lider nederlag för att fienden lärt känna befälhavarens namn? Aldrig! Hur kan då nämmandet av befälhavarens namn ha en negativ effekt på frontsituationen? Från antiken och framåt har avslöjandet eller tillbakahållandet av namnet på befälhavaren aldrig varit en avgörande faktor för krigets utgång. Eftersom resonemnanget är ohållbart måste åklagaren gå baklänges och hävda att befälhavarens namn enligt sedvana i vårt land är en militär hemlighet. Så var sedvanan i det slutna samhället under ledning av de Fyras gäng, som stämplade allt som hemligt och som ansåg att ett samtal med en utlänning var konspiration med en främmande makt. Vill åklagaren att medborgarna skall följa de Fyras gängs riktlinjer eller lagen? Säkerhetstjänsten hävdade att jag borde ha följt riktlinjerna för hemlig information. Jag vet ingenting om innehållet i dessa riktlinjer, jag vet bara att riktlinjerna själva är hemliga. Det är alltså inte en lag som har kungiorats för folket. Istället är det en intern bestämmelse. En medborgare har skyldighet att lyda författningen och lagarna, men hon har ingen skyldighet att lyda en intern bestämmelse som är okänd för henne.

Vad är hemligt?

För att sammanfatta: För det första har jag aldrig handlat i syfte att förråda staten; för det andra har jag aldrig vidarebefordrat några upplysningar till fienden; för det tredje vadhelst jag meddelat mina vänner så har det inte berört statliga eller militära hemligheter. Därför har åklagaren misslyckats med att bevisa att jag begått det påstådda förräderibrottet. Det är acceptabelt om åklagaren hävdar att jag begick ett misstag genom att diskutera med utlänningar sådant som regeringen inte vill ha diskuterat med utlänningar. Dessutom är jag villig att hemlighålla vad som är rimliga hemligheter som regeringen vill hemlighålla, eftersom det är varje medborgares plikt. Men jag hoppas att regeringen klargör vilka informationer som den vill hemlighålla, eftersom sedvanan från de Fyras gängs tid definitivt inte är någon hjälp. Om normer och tillämpningar från denna tid skulle fortsätta, då

De nya ledarna i Kina talar om de "fyra moderniseringarna" — inom jordbruk, försvar, industri och vetenskap. Oppositionen — med Wei Jong-shen som ledande namn — kräver en femte modernisering: demokrati.

skulle medborgarna inte veta vad de fick säga eller inte säga och det skulle hindra fredlig kommunikation mellan det kinesiska folket och andra folk. Dessutom skulle det göra rättsapparaten utan regler. Detta skulle inte vara gynnsamt vare sig för staten eller för folket.

Kontrarevolutionärt

För det andra anklagar stämningen mig för att syssla med kontrarevolutionär propaganda och uppvisning och betecknar mina artiklar som exempelvis "Den femte moderniseringen — Demokrati och närbesläktade ämnen" som reaktionära och min tidskrift *Undersökningar*, som en reaktionär tidskrift. Om det är så måste vi klargöra vad som är "revolutionärt" och vad som är "kontrarevolutionärt". Efter årtal av inflytande för den kulturella despoti och förblindning som genomdrevs av de Fyras gäng, anser idag en del människor att det är revolutionärt att följa dem som har makten och att det är kontrarevolutionärt att inte göra det. Jag kan inte instämma i denna vulgära tolkning av begreppet revolution. Revolutionen är en handling som inte bara följer med historiens ström, utan den ligger före. Den är en kamp mot allt gammalt och konservativt som förhindrar historiens framsteg. Den är en kamp mellan gammalt och nytt. Att alltid helga makthavarnas vilja som revolutionär är att glömma alla olika ideologier och teorier och hålla fast vid att "makt är sanning." Allt detta innebär en vulgarisering av begreppet revolution. Och vulgarisering av revolutionen var ett av de mest effektiva medel som de Fyras gäng använde för att under de gångna tjugo åren undertrycka sanna revolutionärer och för att undertrycka folket.

Låt mig så diskutera den andra frågan, användningen av termen kontrarevolutionär. I inskränt bemärkelse är "kontrarevolutionär" en politisk term som används för att placera ett problem i ett historiskt perspektiv. Definitionen på kontrarevolutionär varierar eftersom historien ändras. Om en definition från en historisk period överförs till en annan blir resultatet förvirring. Även mitt under en revolution kommer folkets uppfattning av begreppet kontrarevolutionär att variera kraftigt beroende på medvetenhet och kunskaper. Att använda sig av detta skiftande begrepp som ett kriterium för att fastställa vad som är och inte är ett brott är ungefär detsamma som att använda en väjande pilgren för att mäta höjd. Resultatet kan aldrig bli rätt. Det var huvudskälet till att så många människor orättvist, falskt eller av misstag anklagades och fängslades under de gångna trettio åren. Det var också i grunden vad som förde de Fyras gäng till makten mot folkets vilja. Det är bedrägligt, och till och med kontrarevolutionärt, att använda en politisk dagsterm som lagstiftningsbegrepp.

Den avslutande frågan är på vilket sätt mina artiklar anknyter till den nuvarande revolutionära vägen. Den nuvarande revolutionära vägen är demokratin. Det är vägen som går emot feodala, fascistiska diktaturer och despotier. Utvecklingen i det kinesiska samhället indikerar att om inte det sociala systemet reformeras och roten till diktaturen och den fascistiska despotin rycks bort med roten, om inte demokrati tillämpas och folkets demokratiska rättigheter skyddas, så kommer det kinesiska samhället inte att kunna nå några framsteg och den socialistiska moderniseringen kan inte förverkligas. Eftersom demokrati är tidens väg, så är de som motsätter sig demokrati, de despotiska konservativa

som tar ställning mot demokrati, de moderna kontrarevolutionärerna. Det centrala temat i mina artiklar är att om vi inte får demokrati så blir det inga fyra moderniseringar, och utan den femte moderniseringen — demokrati — så blir all retoriken om moderniseringarna bara lögn. Hur kan ett sådant centralt budskap betraktas som kontrarevolutionärt? Tvärtom, alla och allt som är emot denna åsikt borde kallas för kontrarevolutionära! Förvisso är inte alla förutsättningar för och argument i min artikel nödvändigtvis korrekta. De borde utsättas för historiens prov och kritiserats från skilda håll. Men även om förutsättningarna och argumenten inte är helt korrekta, så är den revolutionära naturen i det centrala temat på inget sätt påverkad — det är klart och enkelt.

Marxismens olika skepnader

För det tredje, stämningen säger att jag förtalat marxismen-leninismen och Mao Tse-tungs tänkande som mer bedrägligt än en kvaeksalvares patentmedicin. Enligt vad jag inläser i begreppet förtal så innebär det att anklaga någon för ett brott som hon är oskyldig till. En patentmedicin är inte brottslig. Åklagarens ur sitt sammanhang gripna citat ur min artikel kan därför inte utgöra det förtalsbrott som han anklagar mig för. Den marxism som jag angriper i mina artiklar är förvisso inte den marxism som fanns för hundra år sedan. Det är den marxism som förespråkades av Lin Piao och de Fyras gäng och andra politiska bedragare. Det finns inget i världen som är oföränderligt. Det finns inte heller någon helt sann teori vid ett visst tillfälle. Värdet av en teori är relativt. Den har ett relativt sanningsvärde, och den innebär också en relativ osanning. En teori kan vara sann om den appliceras på ett visst förhållande vid en viss tidpunkt, men vara falsk om den appliceras på ett annat förhållande vid en annan tidpunkt. Marxismen är inget undantag. Efter mer än 100 års utveckling har marxismen gett upphov till många skolor som kautskism, leninism, trotskism, stalinism, maoism, eurokommunism osv. Alla dessa teorier bygger huvudsakligen på marxismen, med delvisa revideringar av originaltemat. Följaktligen kallas de alla marxism, utan att någon kan göra anspråk på att vara det ursprungliga marxistiska systemet.

Den fascistiska diktaturen

I den ursprungliga marxismen ägnas en betydande del av kärnan i teorin åt att beskriva ett idealsamhälle. Denna beskrivning av ett idealsamhälle var inte unik för marxismen. Den representerade en allmän önskan hos de europeiska arbetarna och intellektuella vid den tiden att nå frihet och jämlikhet, gemensamt ägande av egendomen och social rättvisa. Marxismen menar att dessa ideal skall förverkligas genom en kombination av en allmän demokrati och en diktatur byggd på en centraliserad makt. Det är en av marxismens grundsatser. Av mer än 100 års erfarenhet av tillämpad marxism kan vi lära oss att regeringar som bygger på centraliserad makt och diktatur, sådana som de i Ryssland, Vietnam och Kina under de Fyras gäng, har

utan undantag degenererat till fascistiska regeringar, kontrollerade av en ledande klick som lägger sin despoti över folket. De som tagit makten i sådana länder har blivit fascistiska diktatorer, som har misslyckats med att utnyttja proletariatets diktatur som ett redskap för att nå kommunistiska ideal. Utan undantag har alla använt de kommunistiska idealen och proletariatets diktatur för att konsolidera fåtalets diktatur. Liksom många religioner berövades marxismen sin revolutionära innebörd efter den andra eller tredje generationen. Teorin har utnyttjats av härskare som en förevändning för att bedra och förslava folket. I enlighet härmed har marxismen genomgått grundläggande förändringar. Det är en doktrin vars ideal utnyttjats för att bedra och förslava. Därför kallar vi det idealism. Den fascistiska diktaturen under de Fyras gäng var kulmen på utvecklingen. Kan vi inte kalla detta för modern vidskepelse? Är den inte mer bedräglig än den patentmedicin som kvacksalvarna erbjuder?

Jag måste understryka att den slutsats jag dragit av marxismens utveckling kan vara korrekt, men att den också kan vara felaktig. Frågan kan bara avgöras genom ytterligare studier av teorin. Jag välkomnar kritik från vem det vara må, men oavsett om teorin är korrekt eller ej, så kan studiet av teorin och diskussion av skilda åsikter inte utgöra ett brott mot bakgrund av principerna om yttrandefrihet och publiceringsfrihet. I enlighet med marxismen har vi gett oss i kast med att kritisera alla teorier som finns eller har funnits. Varför ska vi då inte behandla marxismen på samma sätt? De som inte tillåter någon kritik av marxismen är de som betraktar marxismen som en religion och tror på den som en sådan. Vem det vara må må tro på och följa den teori han finner vara korrekt, men han bör inte ha laglig makt att påtvinga denna tro på andra, annars inkräktar han på andra människors frihet.

En demokratisk tidskrift

För det fjärde, stämningen anklagar mig för att angripa regeringen under proletariatets diktatur och det socialistiska systemet under baneret av så kallad yttrandefrihet, demokrati och mänskliga rättigheter. För det första måste jag framhålla att det inte finns något "så kallat" kring yttrandefriheten, vilken enligt författningen är garanterad alla medborgare. Åklagarens syftningar på rättigheter som garanteras i författningen indikerar att han inte är objektiv i sitt resonemang och avslöjar att han glömt sin plikt att försvara folkets demokratiska rättigheter. Han har behandlat medborgarnas demokratiska rättigheter som en trivialitet. Vad beträffar de brott som åklagaren tillverkat genom att använda citat som tagits ur sitt sammanhang tror jag inte att det är nödvändigt att bemöta dem ett och ett. Men jag måste påpeka att han försummat att göra en anklagelse byggd på innehållet i en halv mening — "ett feodalt system av monarki dolt i en skepnad av socialism." Var inte den fascistiska diktaturen under de Fyras gäng ett feodalt system av monarki dolt under en skepnad av socialism? Han har också citerat en annan halv mening — "vägra att tjäna som

verktyg för karriäristerna-diktatorerna i deras plan för modernisering." Jag kommer fortfarande ihåg den andra halvan av meningen, "utan vi skall modernisera befolkningens levnadsvillkor." Vill åklagaren tjäna som ett redskap för de karriäristiska diktatorerna i deras planer på modernisering och vill han avstå från att modernisera befolkningens levnadsvillkor? Jag tror inte det. Inte heller vill jag tro att åklagaren vill hindra människor från att kritisera den feodala fascismen under de Fyras gäng.

Men vad bevisar då hans citat? Även om jag inte vill göra några svepande kommentarer, så vet jag att dessa citat inte kan bevisa att jag ville störta regeringen eller det socialistiska systemet eller att jag har saboterat folkets demokrati. I vår tidskrifts historia har vi aldrig deltagit i någon organisation som använt sig av våld eller sammansvärjning. *Undersökningar* är en teoretisk tidskrift och den har aldrig gjort regeringens störtande till sitt mål. Det är också omöjligt för den att engagera sig i aktiviteter för att störta regeringen. Den betraktar sig som en integrerad del i ett system av folkdemokrati och som sådan kan den omöjligt vilja sabotera systemet självt. När jag tillfrågades om vi var beredda att delta i väpnad kamp eller engagera oss i verksamhet för att störta regeringen, så svarade jag att jag inte ansåg att väpnad kamp var en nödvändig väg för att nå demokratin. Istället tror jag att laglig informations-spridning och demokratiska verksamheter är förutsättningar för ett demokratiskt politiskt system. Att störta regeringen kan inte likställas med att upprätta demokrati. Demokrati kan bara förverkligas genom gradvisa reformer av det gamla systemet, som innebär att man höjer medvetandegraden och kunskaperna hos befolkningens majoritet. Det är en av principerna för vår tidskrift. Yang Kuang, Lu Lin, Chao Nan och Liu Ching-sheng (medredaktörer och kollegor) kan alla vittna om detta, eftersom de har hört mig föra den diskussionen.

Den femte moderniseringen

Åklagarens anklagelse mot mig för att vilja störta det socialistiska systemet är inte heller i överensstämmelse med fakta. Åklagaren säger att han granskat mina artiklar. Om det är så skulle han när han läste artikeln "Den femte moderniseringen — Demokrati och närliggande frågor" finna att den innehåller ett avsnitt som behandlar "socialism och demokrati" och som återger mina synpunkter på socialismen. Han kan inte hävda att han inte noterat avsnittet, eftersom jag har omnämnt det i mina samtal med honom. Socialismen som han ser den kan förvisso vara annorlunda än socialismen som jag ser den. Enligt min åsikt finns det många typer av socialism i världen. Jag delar in dem i två breda grupper: Först den sovjetiska typen av despotisk socialism, som karaktäriseras av koncentration av makten till några få. Den andra typen är demokratisk socialism, som karaktäriseras av att makten läggs i folkets händer. Det är den stora folkmajoritetens i vårt land önskan att förverkliga den senare typen av demokratisk socialism. Syftet med

vår tidskrift *Undersökningar* är också att utforska denna väg till socialismen. Jag anslöt mig till den demokratiska rörelsen i förhoppningen att kunna medverka till att förverkliga denna form av socialism i vårt land. Jag tror att det utan politiska reformer och utan upprättandet av demokratiska rättigheter åt folket och utan ett demokratiskt politiskt system, så kan vi omöjligt genomföra den ekonomiska moderniseringen av vårt land. Demokrati är en förutsättning för en allmän modernisering. Det var därför som jag satte rubriken "Den femte moderniseringen — Demokrati och närliggande frågor." Det är det centrala temat i artikeln. Åklagaren kanske inte instämmer med artikelns tolkning av socialismen, men han vet mycket väl att en teori som han finner motbjudande inte är samma sak som att försöka störta det socialistiska systemet.

Rätt att vara kritisk

För det femte tror jag inte att det finns någon anledning att motbevisa de anklagelser som åklagaren tillverkat på grundval av citat som ryckts ur sitt sammanhang. Men jag måste understryka två saker: För det första ger författningen medborgarna rätt att kritisera ledarna eftersom dessa är människor och inte gudar. Bara om de sätts under folkets vakande öga och utsätts för dess kritik kan de minska sina misstag och hindras från att bli tyranner över folket, och bara då kan folket få trygghet. För det andra måste vi räkna med att befolkningen i hela landet genomför socialistiska reformer. Folket måste kritisera och utpeka bristerna i det nuvarande systemet innan reformerna kan genomföras på ett tillfredsställande sätt. Det är varje medborgares medfödda rättighet, hans oundvikliga ansvar och hans privilegium som inte får beskäras. Kritik är inte alltid trevlig att höra, den är inte heller alltid befogad. Om ledarna är petiga med orvalet i kritiken och om kritikerna straffas så innebär det att kritik förbjuds, att reformer förbjuds och att ledarna blir gudar. Ska vi då återvända till den gamla vägen av modern vidskepelse som användes av de Fyras gäng? Förvisso skall kritik bygga på fakta; och personangrepp och andra felsteg ska inte tillåtas. Det är en annan grundprincip för vår tidskrift *Undersökningar*, som beskrevs i det första numret. Om åklagaren anser att vi har misslyckats med att göra tillräckligt på detta område så är jag villig att acceptera kritik från honom eller från någon annan.

Den 16 oktober 1979 dömdes Wei Jong-shen till femton års fängelse för "kontrarevolutionära brott." Bland de brott som Wei dömdes för fanns förmedling av hemliga uppgifter till utlänningar, försök att störta det socialistiska systemet genom att sprida reaktionär litteratur etc.

Tidskriften *Undersökningar* upphörde för en tid efter Weis arrestering, men har senare börjat utkomma på nytt, trots att Wei själv nu befinner sig i fångläger.

Voice of America

Rudiosändningar utgör ett av andningshålerna för människorna i öst när det gäller att få tillgång till nyheter om vad som händer i världen. En av de viktigaste radiosändarna är Voice of America, som drivs direkt av amerikanska myndigheter. Voice of America har sändningar till kommunistiska länder på 22 olika språk. Dessutom sänds program på engelska.

"Dagligen vid denna tid skall vi tala till er om Amerika och kriget — nyheterna må vara goda eller dåliga — vi skall berätta sanningen."

Så lät det i Voice of Americas första sändning den 24 februari 1942, 79 dagar efter angreppet mot Pearl Harbor. Programmet sändes till Tyskland. De första månaderna sände VOA på bara fyra språk: engelska, tyska, franska och italienska. När kriget rasade som värst sände man på ett fyrtiotal språk.

Men behovet att informera andra folk om Förenta staterna och dess målsättningar, kultur och bakgrund, upphörde inte i och med krigsslutet. Idag sänder VOA program på 38 språk från sändare i ett flertal länder.

Folken i de kommunistiska länderna, med dess censur av nyheter och information, är inte på långt när den enda stora lyssnargruppen. VOA når miljoner lyssnare i Afrika, Asien, Mellanöstern och Syd- och Centralamerika.

Sedan 1942 har VOA byggt upp ett sändarnät omfattande 101 sändare i olika delar av världen. Alla program spelas in på VOA:s högkvarter i Washington, D.C. och sänds via mikroväg, satellit och telefonlinjer till de olika sändarna.

Fastän VOA är en del av den amerikanska administrationen, ges opinionsledare och andra viktiga delar av amerikansk opinion stort utrymme i sändningarna. Detta för att ge en så balanserad och mångfacetterad bild av USA som möjligt. Förutom nyheter och andra informerande program sänds även t.ex. sport och musikprogram. "Music USA" med jazz och populärmusik har funnits sedan 1955 och har fått en enormt stor publik över hela världen, särskilt i Sovjetunionen och Östeuropa.

Voice of America speglar vad som händer i USA och i världen, informerar, förklarar och upplyser och förser sina lyssnare med den bakgrund de kan behöva för att förstå vad som händer i Förenta staterna.

Program till kommunistiska länder

Radio är det enda sättet att informera en masspublik i kommunistiska länder om Förenta staternas ställningstaganden. Det första pro-

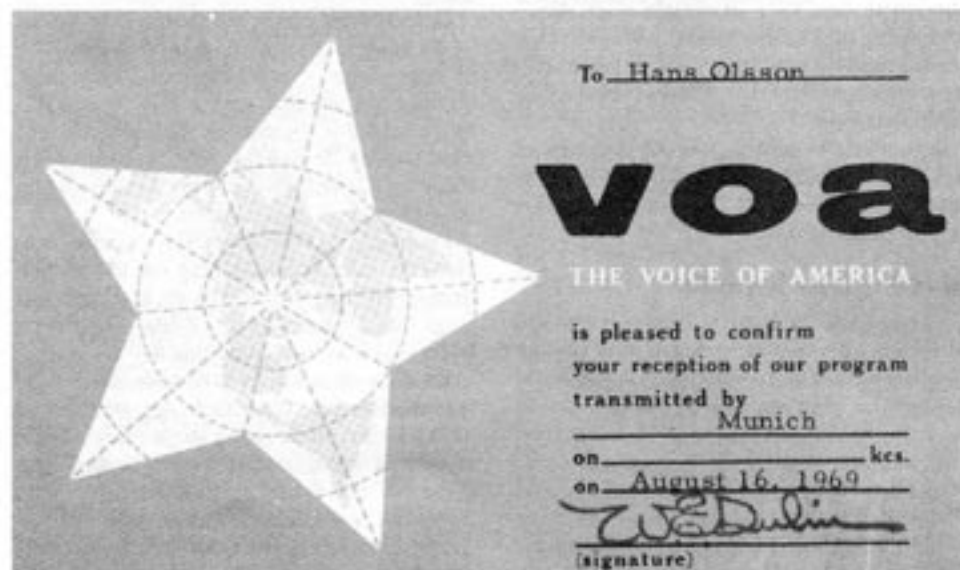
grammet på ryska sändes 1947. Idag sänder VOA dagligen 14 timmar på ryska: fyra timmar dagligen på ukrainska och en timme dagligen på armeniska, georgiska respektive uzbekiska, samt 30 minuter dagligen på de baltiska språken. Programmet till Estland beräknas nå cirka 10 % eller 100.000 av den estnisktalande befolkningen. VOA och RFE-RL försöker samordna sina program på Sovjetunionens minoritetsspråk, så att de inte sänds samtidigt.

Till övriga Östeuropa sänder VOA på albanska, bulgariska, tjeckiska, slovakiska, polska, rumänska, samt på serbokroatiska och slovenska till Jugoslavien.

Till folken i Östasien sänds program på khmer, kinesiska, koreanska, lao och vietnamesiska, på västra halvklotet sänds program på spanska till Kuba.

VOA:s sändningar till Sovjetunionen och Östeuropa anses av Kreml av allt att döma inte vara lika "farliga" som RFE-RL:s program, eftersom VOA nuförtiden inte störs av några störningssändare. Det måste dock slås fast, att VOA spelar lika stor roll som RFE-RL (även om RFE-RL är "radikalare") i att informera lyssnare i kommunistiska diktaturer om vad som händer i världen och varför. Maktavarna i dessa diktaturer har inte längre monopol på information och tvingas nu, oftast med lögn, offentligt bemöta anklagelser från sansade västländer, vilket avslöjar dem i folkets ögon. Så länge folken i dessa länder har tillgång till dessa radiosändningar från väst fortsätter nedräkningen för de brutala kommunistiska maktavarna.

Hans G. Olsson

Svarskort som sänds till dem som tagit in Voice of America. Kortet har skickats till artikelförfattaren.

På marsch mot socialismen

Otto Salomon har varit försvarsdirektör i Göteborgs och Bohus län. Han har författat krigsspelsscenario på högsta nivå. Mot den bakgrunden uttrycker han sin oreserverade beundran för socialisternas suveräna politiska strategi. En på en borgerlig riksdagsmajoritet stödd regering har idag inte en chans att effektuera sina beslut.

Året var 1959 tror jag. Vid Försvarshögskolan i Stockholm höll vi på med en studie om alternativa kärnvapenstrategier ur svensk synpunkt som skulle ligga till grund för en föreläsningsserie vid kurser. Arbetet baserades till stor del på teorier framlagda av Herman Kahn, som hade vunnit världsskytte för skrifter i strategi och som var rådgivare åt USA:s president och Pentagon.

Så vi blev högst förtjusta när vi fick veta att Kahn ville besöka oss för att diskutera det teoretiska underlaget för den svenska försvarsplaneringen. Jag hade äran att bli utsedd till föredragande vid vårt första sammanträde. Och jag redogjorde — med stor våltalighet, tyckte jag själv, för hur vi som första land i världen hade byggt upp ett totalförsvar mot atomålderns totala krig.

Hur vi var beredda att genom våldiga utrymningsrörelser minska befolkningens sårbarhet vid kärnvapenanfall. Hur försvars- och försörjningsviktig verksamhet skulle skyddas i det svenska urberget och hur de som måste vara kvar på utsatta orter skulle ges tillgång till kvalificerade skyddsrum. Och hur vår militära planering hade anpassats till att svara mot det för försvar omständliga samhällets behov.

Jag underströk naturligtvis också vår djupa tacksamhet mot Herman Kahn vars banbrytande idéer hade varit en förutsättning för vårt märkliga arbete.

Ideologiskt försvar

När jag hade slutat sätta i tysta och väntade på Kahns kommentar — måstarens vänliga klapp på huvudet till de duktiga och begåvade lärjungarna. Han såg ut som om han tänkte intensivt. Så ruskade han på huvudet först en gång och sen en gång till. Talade och sade: Well, I don't understand the philosophy behind all this. Vad skall ni med ett kärnvapenförsvar till? Det är väl ingen som ens drömmer om att kosta på er några kärnstridsmedel. Det kan möjligen vara klokt om ni skaffar er ett visst skydd mot radioaktivt nedfall från kärnexplosioner i er omvärld.

Och Sveriges ekonomiska försvar är väl inte mycket att orda om med den besynnerliga inställning ni har till den europeiska gemenskapen.

— Nej, vad ni verkligen behöver det är ett ideologiskt försvar. Ert geografiska läge — ni utgör ju en avsevärd del av gränsområdet mellan maktblocken — är utsatt. Under mer än ett kvarts-sekel har ni haft socialistiskt styre. Er s k neutralitetspolitik får mer och mer slagsida åt öst. Låter ni de här tendenserna fortsätta kommer ni en vacker dag att vakna upp på fel sida om järnridån.

— Ja, ur amerikansk synpunkt fel sida, tillade han med ett snett leende.

Menade vartenda ord

Vi blev faktiskt djupt chockerade och sårade av Kahns uttalande. Men så sa vi oss att folk av den ullen kanske ser som sin uppgift att i alla lägen ställa invanda begrepp på huvudet för att tvinga sina samtalspartners att verkligen pröva sin argumenterings hållbarhet.

Det var först åtta år senare när Olof Palme — då ännu inte partiledare men väl medlem av regeringen — med en nordvietnamesisk dignitär vid sin sida gick i demonstration i Stockholm för socialistisk diktatur och mot västerländsk demokrati som jag begrep att Kahn verkligen hade menat vartenda ord han sa. Och att han hade aldeles rätt!

De artiklar jag i höst har skrivit i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning om broras och demokrati* har varit försök att klarlägga hur långt den av Kahn förutspådda processen i övergången av järnridån idag har nått.

En säker värdeomätare är i det sammanhanget massmedias reaktion. Och där står det ju aldeles klart att de sedan länge socialiserade etermedia moltiger om inopportuna sanningar även om det finns nyanser mellan TV:s ohämmat socialistiska förkunnelse och de övriga kanalernas stundom mer facetterade utbud.

*Artikeln finns refererad i Contra nr 6 1980.

Socialistisk röta

Och så har vi pressen. Dagens Nyheter transfererades redan på 60-talet av Olof Lagercrantz från oberoende liberal till beroende maoist.

Hur det går i Göteborgs-Posten när den otroligt naive Karl Beijbom tar sig oräddet att påtala den av det socialistiska facket påbjudna nio- till fem-journalistiken det har vi sett. Inte bara västsvenska journalistföreningen samlar sig till en magistral protest. Till och med den blide Bernt Eklundh skrapar av sig varje spår av kulturfernissa och kräver det bejubla huvudet på ett fat på grund av för långa lunchraster och andra ännu gräsligare förbrytelser.

Men Svenska Dagbladet då? Detta konservatismens flaggskepp är väl ändå obesmittat av den socialistiska rötan? I varje fall är det många som tror det. Och åtskilliga av dem har talat om för mig att de har tyckt att mina artiklar företjänar en större läsekrets än GHT har, och därför har de skickat dem till Svenskan. Ett institut som har till uppgift att se till att förhållanden som förtigs i massmedia kommer till ledande politikernas, företagschefer och andra s k opinionsbildares kännedom har också gjort detta. The rest is silence!

Det finns ingen anledning att tro att den fackliga diktaturen skulle fungera mindre effektivt på Svenska Dagbladet än på alla andra håll i samhället. Och så är det ju det här med presstödet förstas. Tekniken när det gäller att utmanövrera de antisocialistiska krafterna är fulländad.

Suverän strategi

Som gammal författare till krigsspelsscenario på högsta nivå måste jag uttrycka min oreserverade beundran för socialisternas absolut suveräna politiska strategi. En på en borgerlig riksdagsmajoritet stödd regering har idag inte en chans att effektuera sina beslut.

I kanslihuset sitter det fortfarande efter fyra år tillräckligt många troende marxister för att skopor av grus ska kunna ösas in i

Det är inte det konventionella försvaret eller kärnvapenförsvaret som behöver stärkas i första hand, det är det ideologiska försvaret, menade framtidsforskaren Herman Kahn under ett seminarium där artikelförfattaren deltog.

regeringsmaskineriet. Och i myndigheter, verk och utredningar är det likadant. Partilöjala beslutsfattare i planverket, socialstyrelsen och skolöverstyrelsen tycks ha varit särskilt framgångsrika när det gäller att stoppa eller urvattna regerings- och riksdagsbeslut med borgerlig profil. Till och med den snälla och kloka Inger Lindquist har rätt blivit berövad sin politiska oskuld på en så föga partiskiljande grej som prostitutionen.

Nå, det här är ju småpotatis — lite irriterande måhända för oss som har en gammaldags uppfattning om hur en parlamentarisk demokrati bör fungera. Det verkligen viktiga är naturligtvis den ekonomisk-politiska strategin. Och där är scenariot så perfekt att det vore idealiskt som modell för en "case study" vid Harvard Business School.

Slusteg

Vad det gäller är att se till att det välfärds-Sverige på knicken som de borgerliga hade oförskämdheten att ta över 1976 så snart som möjligt förvandlas till ett fattig-Sverige som skall räddas genom det slutgiltiga socialistiska maktövertagandet.

Den s k kostnadsexplosionen 1974-75 som ökade företagens personalkostnader med 50-60% och därigenom berövade Sverige dess positioner på de utländska marknaderna var slutsteget i en utsagningsprocess syftande till att lamslå svensk industri! En orimlig aktiebaskattning i kombination med hotet att eventuella vinster under alla omständigheter skulle konfiskeras genom löntagarfonder satte ett effektivt stopp för nyinvesteringar av privat kapital i näringslivet.

Och för att hålla hjulen igång tvingades den borgerliga regeringen att pumpa in miljarder av skatte- och ATP-medel i den utplundrade industrin.

När det så föreföll som om inte en stabili-

sering men kanske en viss uppbromsning av nedbrytningen var på väg så tog Gunnar Nilsson och Lennart Bodström ut sina medlemmar i den största arbetskonflikt som i mannaminne drabbat Sverige.

Med iskallt socialistiskt förakt för de små människorna gjorde man detta i full medvetenhet om att det kostade de egna en stor del av deras standard genom galopperande inflation, företagsfallisemang och friställningar.

Palmes bidrag

(Gösta Bohman har — antagligen av rent misstag — räkat säga en sanning i år och det är att socialdemokratin är löntagarnas värsta fiende).

Men det är värt priset, därför att med den här metoden vinner man också att man sätter hela förhandlingssystemet ur funktion. Det träffas inte längre några avtal på svensk arbetsmarknad. Det går till så att facket framställer krav som ur samhällsekonomisk synpunkt är förödande. Motparten svarar naturligtvis att det här är döden för oss allihopa och det är meningslöst att ens diskutera. Då går den borgerliga regeringen socialisternas ärenden och utfärdar diktat till arbetsgivarsidan att böja sig.

Socialistisk diktatur med borgerligheten som verkställare är ett av Olof Palmes många geniala bidrag till politiken.

Enda alternativet

Och så är det det här med välfärden. Vi pensionärer är ju glada och smickrade över all den omsorg som ägnas oss från politikernas sida även om somliga av oss är en smula generade av att bli använda som slagträn i debatten. Vi tycker också att vi är tacksamma för förtjänat en tryggad ålderdom efter ett långt dagsverke. Men vad vi inte tycker om det är

att den välfärd som idag bjuds oss av våra efterkommande den är inte längre ärligt förtjänad.

Statistiken visar att det arbetas mindre i Sverige än i något annat industriland. Vår standard, som är världens högsta, baseras till stor del på konsumtion av det kapital som har investerats i näringslivet och på accelererat ökande miljardlån i utlandet. Man behöver inte ens vara civilekonom för att begripa att även i ett relativt kort perspektiv leder detta till sammanbrott i den inre ekonomin och förlorad kreditvärdighet i omvärlden.

När den kritiska punkten är nådd återstår bara ett alternativ: en drastisk nedskärning av levnadsstandarden i Sverige och en återgång till arbetet under fast socialistisk ledning. Olof Palme har säkert fullt förtroende för att trepartiregeringen på samma utmärkta sätt som hittills skall fortsätta att spela sin tilldelade roll i det här skeendet. Annars skulle han aldrig ha rest frågan om misstroendevotum.

Skönhetsfel

Ur min strikt professionella synpunkt har det här scenariot bara ett allvarligt skönhetsfel och det är brist på balans. Som spelförfattare vill man ju inte riskera deltagarnas intresserade uppmärksamhet genom att låta den aggressiva sidan vara så totalt dominerande och den försvarande så svag att utgången på förhand måste anses given. Att socialismen vinner och demokratin förlorar står alldeles klart.

Med en regeringschef-centerledare som i stället för att regera ägnar sina krafter åt att i kompanjonskap med kommunisterna driva sovjetiska önskemål om urholkning av Sveriges energiförsörjning och därmed begränsning av dess försvarsmöjligheter.

Med en folkpartichef-utrikesminister som sitter där han sitter enbart därför att hans företrädare som partiledare inte kunde förmå sig till att ta i sin mun den kritik av bosättningsarna på västbanken, Jerusalems status och annat, som tycks vara en förutsättning för det arabiska oljeflödet till vårt land.

Bohman i sossebur

Men så har vi ju Gösta Bohman — demokratiens siste ridderlige kämpe på barrikaderna och nationens spottkopp. Alla skyller och skäller på Bohman och jag skulle verkligen mycket gärna vilja säga något snällt och uppskattande om honom. Tyvärr kan jag inte det.

Jag tyckte att min gamle artillerikadett-kamrat från början på 30-talet har svikit den försvarspolitiska inplanterades i våra på den tiden tröga skallar. Han finner på sin ålders höst att det är trevligt att sitta i regeringen och så ger han avkall på sitt partiprogram och sina ideal och medverkar till en långt mera socialistisk politik än en socialdemokratisk regering i nuvarande läge någonsin skulle vågat föra.

Och med Gösta Bohman sittande i sosseburen glatt leende med vackra vita tänder förmedlande Gunnar Nilssons instruktioner till Curt Nicolin så finns det ingenting som står i vägen för die Endgültige Sozialistische Machtübernahme in Schweden.

Otto Salomon

Därför fungerar inte bostadsmarknaden

Ett ständigt politiskt kohandlande om subventioner. Mer än 25.000 sidor regleringar. Bostadsbrist och tomma lägenheter. Kostnader som rasar iväg snabbare än den allmänna inflationen. Kamp mellan olika intressegrupper på marknaden – för att vinna förmåner på de övrigas bekostnad. Varför fungerar inte bostadsmarknaden? Contra ger en faktabakgrund.

Bostadsmarknaden tillhör de mest genomreglerade områdena i den svenska ekonomin. Det kan t.o.m. ifrågasättas om det kan kallas en marknad i traditionell bemärkelse.

Resultatet av den politik som har förts har inte låtit vänta på sig. Ständiga problem, ständigt nya orättvisor som måste rättas till genom nya offentliga ingrepp, som i sin tur skapar nya orättvisor. Kostnaderna har rasat i höjden och bristsituationer kombineras med överskott.

Det är inte mycket som fungerar som det skulle kunna fungera i ett system där utvecklingen kunde styras som på en vanlig marknad, i samspel mellan producenter och konsumenter.

Producenterna regleras i detalj av statliga regleringar. Det finns mer än 25.000 sidor byggnadsnormer, dvs. föreskrifter för hur hus skall se ut och hur de skall utrustas. Det är delvis dessa normers utformning som gör att nästan alla hus får likadan utformning idag. Det finns inte stora möjligheter att variera inom lagens ram, och därmed erbjuds inte heller stora möjligheter att pröva alternativ för att testa vad som önskas på marknaden.

Men det är inte bara på producentens sida som styrningen lägger hinder ivägen för marknaden. Det gäller i lika hög grad konsumentens sida. I största möjliga utsträckning kanaliseras konsumenternas synpunkter genom kollektiva organ, främst hyresgästföreningen. Strävan tycks vara att bryta den för all utveckling nödvändiga direktkontakten mellan producent och konsument. Därtill kommer att konsumenten inte bär de fulla ekonomiska kostnaderna för sitt boende. Hon får stora subventioner från samhället, som naturligtvis betalas av precis samma personer via skattsedeln. Avvägningen mellan bostäder och annan konsumtion blir därför felaktig. Samhället stimulerar en överkonsumtion av bostäder, något som leder till förvärrad bostadsbrist och stigande kostnader (priserna hålls nere av olika subventioner).

Byråkratin på byggområdet är omfattande och det är förvisso inte lätt att röja upp i regleringsdjungeln. Vissa ambitioner i den riktningen har kommit till uttryck under de senaste årens borgerliga regeringar, men det är inte bara uppluckringar som genomförts.

Exempelvis har bestämmelser införts som i praktiken gör det omöjligt att bygga tvåvåningshus framöver. Trevåningshuset har sannolikt varit Sveriges vanligaste flerfamiljshus tidigare. De nya reglerna gör det ekonomiskt omöjligt att bygga sådana hus. Vi får (dyrare) tvåvåningshus eller höghus. Inget mitt emellan.

Marknadsproblem

Bostadsmarknaden kännetecknas av speciella förutsättningar som gör att det kanske inte finns enkla marknadslösningar, som löser existerande problem på kort sikt. Det viktigaste problemet, som gör att bostadsmarknaden kraftigt avviker från alla andra marknader, är den långa livstiden på bostäderna. Om produktionen läggs om idag så påverkar det det samlade bostadsbeståndet mycket långsamt, med kanske 2% av beståndet om året. Bilparken byts helt och hållet ut på 10-15 år, vilket gör att man på den marknaden har en helt annan anpassningsbarhet till förändringar.

Ett annat problem som är speciellt för bostadsmarknaden är marken som en knapp resurs. Marken i sig får ett knapphetsvärde, som naturligtvis förändras med tiden. Om byggnader redan finns på marken, så kanske de är uppförda på en tid när marken hade ett helt annat värde och kunde rationellt utnyttjas på ett annat sätt. Uppförda byggnader läser markresurser på ett sätt som också stör marknaden.

Slutligen måste några ord sägas om inflationen. Bostäder byggs för upplånade pengar, och upplåningen sker i nominella belopp. Med en allt snabbare inflation får detta märkliga konsekvenser för kostnadsläget. Aldre fastigheter – kanske bara tio år gamla – är lågt belånade och har låga kapitalkostnader. De blir billiga i jämförelse med nybyggda fastigheter. Hyrorna i nya lägenheter blir så höga i förhållande till vad som är marknadspriser i gamla fastigheter att det utan subventioner skulle vara omöjligt att hyra ut dem. Är det rimligt att marknaden skall fungera på detta sätt? Frågan tål att diskuteras. Här skall bara konstateras att inflationstakten är en faktor som skapar speciella problem på en marknad där kapitalkostnaderna utgör en stor andel av de samlade kostnaderna och där en stor del av kapitalet härrör från investeringar

som gjorts i helt andra prislägen än de som är aktuella idag.

Vem äger bostäderna?

Efter ovanstående inledande synpunkter av generell karaktär skall vi så ge en del faktuppgifter om bostadsmarknaden i Sverige och i viss utsträckning våra nordiska grannländer. Uppgifterna är i huvudsak hämtade ur *Bofakta 1980*, en broschyr som sammanställts av NBD (tel 08-22 40 60). *Bofakta 1980* bygger i sin tur nästan uteslutande på offentlig statistik.

Sverige är det nordiska land där det är minst vanligt att äga sin egen bostad. Sverige är i själva verket det enda nordiska land där mindre än hälften av bostäderna ägs av hushållen själva. Lagen ger inte utrymme för hushållen att äga egna lägenheter i flerfamiljshus. Där förekommer istället bostadsrättsföreningar och liknande konstruktioner. I våra grannländer är det möjligt att äga lägenheter direkt även i flerfamiljshus.

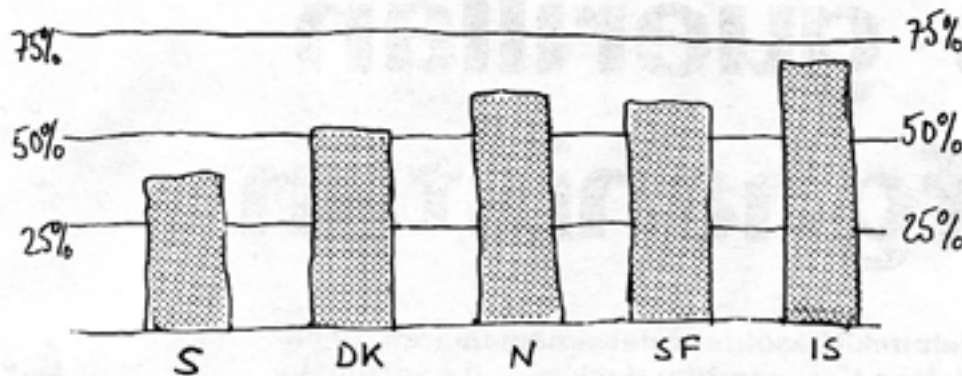
Detta innebär att 39% av hushållen bor i bostäder som de äger själva, medan 48% bor i hyreslägenheter. Mellanskillnaden på 13% återfinns i bostadsrätter.

De siffrorna avser antalet hushåll. Men det är vanligare att små hushåll bor i hyreslägenheter, vilket gör att siffrorna blir annorlunda om man istället för att titta på antalet lägenheter ser på antalet personer. 48% av svenskarna bor i av hushållen ägda lägenheter. Bara 41% i hyreslägenheter, 11% i bostadsrättslägenheter.

En liknande effekt uppstår om man ser på skillnaden mellan flerbostadshus och småhus. En majoritet av antalet lägenheter (58%) finns i flerfamiljshus, medan en majoritet av invånarna i landet bor i småhus (52%). Det innebär alltså att det i genomsnitt bor fler personer i ett småhus än i en lägenhet i ett flerfamiljshus.

Under hela 1950- och 1960-talen försköts boendet från småhus till flerfamiljshus. Idag har utvecklingen vänt. 70% av alla nya lägenheter byggs i småhus. Men eftersom de nya lägenheterna bara motsvarar cirka 2% av bostadsbeståndet tar det lång tid innan denna ändrade inriktning av byggandet nämnvärt påverkar det samlade bostadsbeståndet.

Andel hushåll som äger sin bostad i Norden

I den vulgära politiska propagandan framställs ofta småhusägaren som en rik person med höga räntebidrag. Verkligheten är en helt annan. I själva verket bor fler låginkomsttagare än höginkomsttagare i småhus. En del av förklaringen finns i att högre inkomster är vanligare i större städer, där flerfamiljshusen är vanligare.

Statliga subventioner och låneregler har gjort att det blivit allt svårare att driva flerfamiljshus i privat regi. De offentligt ägda företagen har ökat sin andel av det samlade byggandet mycket kraftigt. Det är i huvudsak äldre hus som ägs i privat regi. Hyresregler och räntesubventioner har gjort att flera stora privata hyresvärdar tvingats sälja sitt fastighetsinnehav till offentligt ägda företag eller bostadsrättsföreningar under senare år.

Det blir bara dyrare

Prisnivån stiger på de flesta varor i samhället. Men byggnadskostnaderna stiger snabbare än prisnivån i allmänhet. Det finns många förklaringar bakom detta. En är det minskade bostadsbyggandet som medfört kortare serier. En annan är de allt högre kraven från myndigheterna, exempelvis det ovan relaterade "ekonomiska förbudet" mot trevåningshus. Prisutvecklingen har varit särskilt snabb för flerfamiljshus. Småhusbyggandet har rationaliserats genom framväxten av en rad småhusfabriker och serielängderna har kunnat hållas någorlunda konstanta. Minskningen i bostadsbyggandet har framförallt gått ut över flerfamiljshusen.

Subventionerna snedvrider

Samhällets subventioner till boendet är mycket stora. Subventioneringen sker dels i form av låga bostadsräntor, räntor som ligger på en bråkdel av inflationstakten eller den kommersiella låneräntan. Subventioner ges också i form av bostadsbidrag.

Men subventionerna slår ojämnt. 1980 har staten garanterat en ränta på 3,4% för flerfamiljshus mot 5,5% för vissa småhus. Under 1981 kommer räntesatsen att ytterligare sänkas för flerfamiljshus, vilket skall betalas med en höjning för småhus!!

Men det är inte så enkelt att staten går in och garanterar en viss ränta på hela det lånade beloppet. För flerfamiljshus fastställs för det första en viss normalkostnad, som räknas som låneunderlag. När byggnadskostnaderna har stigit har denna normalkostnad

inte kunnat hållas, och de kostnader som legat över taket har finansierats på den vanliga kreditmarknaden till cirka 15% ränta.

Men staten lånar inte ut hela det godkända beloppet — till alla. Till s.k. allmännyttiga företag lånas hela kostnaden ut till den subventionerade räntan. Till bostadsrättsföreningar som står under kommunal tillsyn lånas 99% av kostnaden ut, medan enskilda hyresvärdar får nöja sig med 92%.

Det här innebär att privata hyresvärdar redan genom det statliga subventionssystemets utformning måste vara effektivare än de kommunala företagen, för att kunna hålla samma hyror, vilket de tvingas till av hyresbestämmelserna.

Ett räkneexempel som gjorts för en typisk nyproduktion som kostar 3.400 kronor per kvadratmeter visar att en privat hyresvärd måste betala 164 kronor per kvadratmeter i räntekostnader mot det kommunala företagets 139 kronor per kvadratmeter. Hyran skall dock vara lika hög. Det innebär att den privata hyresvärdaren måste förvalta huset 25 kronor effektivare per kvadratmeter, eller cirka 160 kronor i månaden för en normal trea på 75 kvadratmeter. Alternativet är att sänka produktionskostnaden från 3.400 till 3.204 kronor per kvadratmeter.

Systemet lämnar alltså utrymme för en mycket stor ineffektivitet i de kommunala företagen. Utrymmet är så stort att det borde varit möjligt för de flesta kommunala företagen att hålla sig inom detta utrymme, men verkligheten visar att många kommunala företag drivits med stora förluster och måst försörjas med tillskott från kommunen.

För småhusen går staten in med 95% av den beräknade produktionskostnaden som subventionerad upplåning. Men inte till vilka småhus som helst. I glesbygden och i mindre och medelstora städer kan de flesta småhus få subventioner. I de större städerna sätts gränser för markpriserna som gör att inga hus som byggs på mark som är köpt till marknadspris får subventionerna. Enda möjligheten till räntesubventioner i storstäderna är om mark kan köpas till "släktpriser" eller om ett byggnadsföretag köper ett större område råmark som exploateras i en enhet och där man styckar marken så att vissa delar åsätts ett högre pris och andra ett lägre. Dessa manipulationer sker vanligen på direkta direktiv från kommunerna.

De subventionerade husen är självklart attraktiva och det är inte givet vem som helst

att köpa dem. Man skall kanske ha stått i kommunens småhuskö i tio år, eller sparat på en viss bank i lika lång tid. Den som sparat på en annan bank eller stått i en annan kommuns småhuskö gör sig ej besvär. Vederbörande kan dock i andra hand köpa till sig de fördelaktiga länen. I så fall får han emellertid betala fulla värdet av räntesubventionerna till dem som fått dem i första hand.

Vad kostar lägenheten?

Med vissa antaganden om kostnadsbilden, inkomster etc. kan man göra schablonmässiga beräkningar av vad det kostar att bo i olika typer av lägenheter — vad det kostar för den enskilde och för samhället.

I följande sammanställning har beräkningar gjorts för nyuppförda lägenheter i olika inkomstlagen. Den slutsats som kan dras av materialet är att samhället betalar mer än hälften av kostnaden för att bo i hyreslägenhet, medan andelen är betydligt mindre för av ägaren själv bebodda lägenheter.

Rationaliseringsmöjligheter

Avslutningsvis några ord om de möjligheter till förändringar som finns.

En enkel och naturlig åtgärd vore naturligtvis att jämställa subventionerna för olika sektorer av bostadsmarknaden. Effektivitetsfördelar skulle i så fall ge utslag på marknaden och de i stora stycken ineffektiva kommunala företagen skulle få minskat utrymme på marknaden. Det skulle alla tjäna på, vi skulle få lägre bostadskostnader. Utvecklingen går dock i motsatt riktning. Skillnaden i subventioner till flerfamiljshus respektive småhus skall ökas. Och ett förslag finns om införande av räntesubventioner även på den kostnad som överstiger normalkostnaden, men detta skall endast gälla kommunalägda lägenheter!

En annan åtgärd vore att låta hyresgästerna sköta mer av underhåll och drift i egen regi. Kostnaderna för att byta en lampa i trapphuset på ett flerfamiljshus kan röra sig om hundratals kronor. Hyresgästen själv skulle kunna göra det för några kronor. Om han hade någon anledning att göra det.

Det kan också tyckas märkligt att höginkomsttagare i exklusiva villakvarter aldrig skulle drömma om (eller ha råd med) att anlita folk för snöskottning, trädgårdsskötsel eller enklare reparationer i huset. Att detta skall skötas av bostadsföretaget och ingå i hyran är dock något självklart för de låginkomsttagare som bor i hyreslägenhet och som borde ha anledning att vara försiktigare med utgifterna.

Slutligen är det helt klart visat att ägda lägenheter värdas bättre än hyrda. Detsamma gäller de områden där lägenheterna finns. Det finns rena "laboratorieexempel" i Stockholmsområdet. Närbelägna förorter har byggts samtidigt med liknande utformning. De som domineras av hyreslägenheter är nedslitna på ett tiotal år. De som har haft bostadsrätt har en helt annan fräschör.

Det är inte, som en del gärna föreställer sig, en fråga om invånarnas inställning. I några fall har hyreslägenheter överförts till bostadsrätter i hela stadsdelar, med i stort sett

(forts. på sid. 19)

Hos guerillan i Afghanistan

Askold Krusjelnitskij besökte under sensommaren Afghanistan och deltog i en guerillaattack mot de sovjetiska ockupationsstyrkorna. Han rapporterar här från sitt besök hos guerillan i Afghanistan.

Ledaren tryckte på avtryckaren på raketgeväret. En bråkdel av en sekund senare exploderade ett sovjetiskt trupptransportfordon som passerade oss bara tio meter bort, när rakten slet upp dess sida och fyllde mörkret med skrik från sårade och dödade ryssar.

Blistattacken mot staden Jalalabad var typisk för rebellernas aktioner på nätterna i Afghanistan. De militära målen är obetydliga, men rebellerna menar att angreppen har en stor psykologisk effekt.

Jag var inbjuden att följa med en raid som leddes av den muslimske ingenjören Mahmoud, 21-årig ledare för en grupp på 50 guerillasoldater i Sukhrut-området i Afghanistan. Vid femtiden på kvällen lämnade åtta av oss basen, som var en övergiven byåttskilliga kilometer från Jalalabad. Vi hade ägnat dagen åt att rengöra och vårda vapnen, Lee Enfield-gevär och erövrade Kalsjnikovs. De vapnen utgör de viktigaste ingredienserna i guerillans arsenal i hela landet. Mahmoud själv bar ett erövat sovjetiskt raketgevär.

Vi fick lov att marschera en omväg, eftersom ryssarna nyligen sprängt tre broar över floden. Vi korsade åkrar och höll oss dolda bakom träd och buskar. Över oss återvände ryska helikoptrar till Jalalabad i skymningen.

Eftersom det var Ramadan, då det är förbjudet att äta under dagtid, åt vi efter mörkrets inbrott i en bondgård. Ytterligare 15 guerillasoldater anslöt sig till oss där, och vi marscherade sedan över en smal järnbro. Mahmoud avdelade tio man, en utrustad med en mina, för att bevaka bron och varna oss när vi återvände, om ryssarna skulle försöka skära av vår reträttväg. Sedan fortsatte vi mot Jalalabads förstäder, där vi vilade igen och åt i ett vänligt sinnat hem. Guerillasoldaterna bad.

Klockan elva fortsatte vi och kom till en muromgärdad trädgård. Mahmoud avdelade sina åtta män vid ingången och återstoden av oss gick in i trädgården och smög på huk fram mot en bombskadad del av muren som vette mot en huvudväg där ryska lastbilar mullrade förbi. Mahmoud ville inte slösa en raket på en lastbil, så vi väntade i en halvtimme på en stridsvagn eller en pansarvagn.

Från andra sidan vägen kunde jag höra brottstycken av ett samtal mellan två ryska soldater, som jag med nöd och näppe kunde

förstå med min bristfälliga turistryska. "Det är varmt... är du törstig?... Jag är trött." Jag var rädd att de skulle få syn på oss, och jag måste kämpa mot mig själv för att inte springa min väg. Jag svettades litervis av rädsla under denna halvtimme.

Sedan hörde vi gnisslet från ett bandfordon. Mahmoud reste sig, med mig vid sin sida, och stack ut raketgeväret genom ett hål i muren. Han tryckte på avtryckaren. Explosionen bedövade mig, och jag blev döv i flera sekunder innan jag hörde offrens skrik och andra som skrek i panik.

När vi slog till reträtt genom trädgården dök skuggfigurer upp vid muren och sköt på oss, tills guerillan besvarade elden. Vi anslöt oss till de andra guerillasoldaterna och skyndade oss genom en liten gata ut på ett öppet fält. Ryssarna sköt lysraketer och öppnade eld med kulspruta. Guerillamännen sköt utan att stanna upp tillbaka. En man träffades i benet, men vi nådde alla skydd. Tillbaka i det hem där vi ätit vilade vi till klockan tre på morgonen. Underligt nog så letade ryssarna inte efter oss. Gryningen kom när vi var vid en flod nära basen, och guerillasoldaterna knäböjde för att be. Plötsligt kom fyra helikoptrar över oss. Alla frös till, till dess att helikoptrarna passerat, sedan fortsatte bönen.

Angreppet i Jalalabad var den mest drama-

tiska händelsen under min färd genom Afghanistan, som började efter sex dagars förhandlingar om guider och ackreditering i guerillafästet Peshawar på den pakistanska sidan om gränsen...

I augusti. Vi slog läger två kilometer in i Afghanistan. Dagen hade varit lång och hård. Jag och mina tre guider, Malang, Naim och Jafar, började klockan tre på morgonen för att nå den pakistanska gränsstaden Parechnar, ungefär 30 mil sydväst om Peshawar. Malang, 35, hade varit busschaufför i Kabul innan han anslöt sig till upprorsmännen. Jafar, 28, var tjänsteman, också från Kabul, och Naim, 19, var student. De pakistanska myndigheterna hade förklarat att området var förbjudet för utlänningar, men jag var klädd i afghanska kläder — turban, lång rock och något som såg ut som en för stor grön pyjamas. Vi råkade därför inte ut för några problem när vår buss stoppades vid arméposter längs vägen.

Gränsen mellan Afghanistan och Pakistan består av bergstoppar. Vi började gå upp från den pakistanska sidan klockan elva på förmiddagen och dimman svepte då redan in de toppar som vi inte nådde förrän sex på kvällen.

Under hela dagen mötte vi flyktingar, som

Primitiva transportmetoder används i kampen mot de ryska ockupationstrupperna. Men de är effektiva i den terräng som finns i Afghanistans bergstrakter.

bar sina tillhörigheter på ryggen, och sakta gick mot Pakistan.

En timmes klättring ner på den afghanska sidan förde oss till ett område där resande byggt vindskydd av sten. Ungefär femton lägereldar kunde ses på bergssidan. Jag talade med Kagol, som var lärare i naturvetenskap från Jalalabad, som hade råkat ut för problem på grund av sina anti-kommunistiska åsikter, och som nu ville studera i Pakistan. Han berättade att guerillan var aktiv i området kring Jalalabad, och att ryssarna bara kontrollerade staden och inte vågade sig en kilometer utanför den.

2 augusti. Vi påbörjade marschen nerför berget vid femtiden på morgonen efter en kall natt, nästan helt utan sömn för mig. Frukosten bestod enbart av afghanskt te, som påminner om Lapsong Soochong. Till lunch åt vi nyslaktad get i en by. Himlen var molnfri och temperaturen kring 35 grader.

Ryssarna vågar sig inte så här långt och livet har inte alls påverkats, annat än att värdet på pengarna har halverats. Byborna berättade att de brukade bege sig på expeditioner längre in i landet för att ägna sig åt prickskytte på ryssarna.

Vi möter alltför män på väg för att ansluta sig till guerillan. De har Kalsnikovs och gamla brittiska Lee Enfield-gevär över ryggen. Vid byn Alapril hittar jag två ryska blindgångare vackert inbäddade i ett ännu inte moget majsält. Byn bombades för två månader sedan, men de enda offren var boskap och getter. Ytterligare tre blindgångare vid guerillans fäste Toorabora vittnar om den sovjetiska industrins kvalitetsmedvetande.

Alla män i Toorabora är beväpnade. De genomför regelbundet raiderna mot Jalalabad och hävdar att de varje gång dödar *Shouravi* eller *Dushman*, deras namn på ryssar och kommunister. En av guerillasoldaterna ger en imponerande uppvisning med sin Lee

Enfield. Han pekade ut en manshög klippa på 500 meters höjd. Jag trodde att det var omöjligt att träffa den på så långt håll, men han siktade och träffade mitt på.

3 augusti. Ryssarna måste fira olympiadens slut, eftersom ljudet av bombningar hörs hela dagen.

Vi stannade över natten i byn Agam och sov ute under stjärnorna som lyste ner på oss mellan träden. Nätterna är för varma för att det ska gå att sova inomhus. Ingen av de människor som jag mött uppträder som om landet är ockuperat. De sköter sina angelägenheter som vanligt. De är arga på ryssarna. Även om guerillan inte har vapen att driva ut ryssarna, så är afghanerna inget psykologiskt besegrat folk. När de hör bomber explodera i grannskapet stramar de åt läpparna i vrede. Jag har inte sett någon förtvivlan i deras ögon. De tycks få styrka från varandra och från sin islamska religion.

Agam ligger nästan på slättlandet, och naturen är avgjort mer brunbränd. Bergsbäckarna har krympt till rännilar och vattnet leds genom bevattningskanaler. Befolkningen är huvudsakligen bönder som odlar majs i välskötta fält. Husen är av flätverk och fåga tycks ha ändrats sedan biblisk tid.

4 augusti. Vi gav oss iväg igen. Männerna stannar inte länge på samma plats. Igår marscherade vi i 15 timmar, och jag börjar få skavsår. Jag tyckte förr att det var en prestation att cykla en timme i strick.

Vi går i nordostlig riktning och lämnar bergen bakom oss. Vägarna är mattor av gråbrunt damm och hettan är besvärande. Jag svettas intensivt och vattnet jag dricker är ljumt och bittert.

Varje by vi passerar har fått ått efter flyg- eller helikopterangrepp. Huvuddelen av offren har varit kvinnor eller barn. Männerna gömmer sig i bergen, eftersom det är deras uppgift att

överleva för att kunna kämpa. Afghanerna har inga förutsättningar att handskas med avslitna lemmar eller uppslitna magar, så den som deltar i en attack är antingen helt oskadd eller död.

Jag träffar en lärare som heter Mohurmadin och som återvänt från ett pakistanskt flyktingläger för att kämpa i sin hemstad Berbeha. Liksom så många andra av sina landsmän frågar han varför britterna och amerikanerna inte hjälper afghanerna.

Vi fortsätter till Jalalabad. Vi passerar en grupp guerillasoldater, en med ett raketgevär, på väg tillbaka från en stad där de hävdar att de har förstört två stridsvagnar och dödat tio ryssar.

Provinsen, som heter Ningahar, tycks helt vara i guerillans hand. Den har sina egna beslutande organ, som samordnas regionalt för att styra området. Guerillan driver en regelbunden busslinje mellan några byar och driver skolor.

5 augusti. Vi hör överallt talas om Mahmouds militära dödskraft, så vi ger oss av i riktning mot hans bas, en övergiven by i närheten av Sukhrut.

Jag var skeptisk när guerillan i Peshawar hävdade att den kontrollerade landsbygden, men så vitt jag kan se finns det verkligen befriade zoner. Det största hotet mot guerillan är de ryska stridshelikopterna, som de inte har något svar på.

6 augusti. Vi når guerillabasen och Mahmoud visar sig vara en 21-årig f.d. student från Kabuls universitet. Han har lett guerillan i Sukhrut i sexton månader, ända sedan kommunisterna tog makten. Han är hängiven muslim och säger att han arbetar för en religiös islamisk stat.

Ungefär 25 män lever i den muromgärdade trädgården, som skuggas av träd. Vapnen hänger i grenarna, och i ett hörn står ett kokkärl för de gemensamma måltiderna. Vi vilar under dagen och under natten beger vi oss av till Jalalabad på det uppdrag jag redan beskrivit.

7 augusti. Mahmoud har beslutat att det inte skall bli något krig i kväll. Jag är glad, för jag är utmattad efter förra natten. Det ständiga marscherandet har tagit sin tribut.

Vi vilar och diskuterar taktik. Jag trodde att guerillangreppen var slumpmässiga, men Mahmoud, som har sina militära kunskaper från två iranska guerillaläroböcker, planerar attackerna omsorgsfullt. Han berättar att han under de nio månader han har bedrivit sin verksamhet bara har förlorat 20 män i döda och sårade. Guerillan har åtskilliga fältsjukhus, men den här gruppen får nöja sig med en pappask med gasbinda, bomull och jod.

För tillfället råder balans mellan guerillan och ryssarna. Mahmoud är dock mycket uppmärksam på hur ryssarna försöker bryta dödläget. Mahmoud tror att det utan västerländsk hjälp kommer att bli ett mycket utdraget krig, och han pekar på folkets trotsiga attityd för att understryka sina åsikter.

(forts. på sid. 13)

Löneskillnader i Kina

Löneskillnaderna i Kina är mångdubbelt större än på andra håll i världen. Det stämmer dåligt överens med leninistisk teori och med vänsterinriktade västerländska ideologers uppfattning om hur ett idealtillstånd skall se ut. Jon Skard har tittat närmare på löneskillnaderna i Kina. Skard driver i Oslo "Fri informasjon" som ger ut småskrifter i ämnen som vanligen ligger innehållsmässigt och ideologiskt nära Contras innehåll.

Teorin

Grundläggaren av världens första kommuniststyrda stat, V.I. Lenin, uttalade sig upprepade gånger för principen om lika lön. För honom var lika lön en omedelbar målsättning, inte en princip som skulle förverkligas i en avlägsen framtid.

I ett av sina mest kända verk hävdade Lenin: "Vårt närmaste mål är att organisera hela folkhushållet på samma sätt som postverket, så att teknikerna, förmännen och bokhållarna liksom *alla* ombudsmän som står under det väpnade proletariats kontroll och ledning får en lön som inte överstiger en "arbetarlön."

Praktik

I vilken utsträckning har Lenins klart uttalade princip efterlevts i Folkrepubliken Kina — ett land som hävdar att det bygger på marxism-leninismen?

Studerar man material om lönerna i Kina under tiden fram till Kulturrevolutionen finner man föga som tyder på allvarliga ansträngningar att praktisera en lönepolitik i överensstämmelse med de leninistiska idealen.

Innan Kulturrevolutionen avlönades exempelvis professorer och lärare efter en 12-gradig skala. Medan den högsta lönen för en professor var 360 yuan per månad fick den lägste läraren 60 yuan per månad, dvs. en löneskillnad i relation 1:6.

Trettio löneklasser

Den våldsamma lönedifferentieringen bland de intellektuella var emellertid bara en återspeglning av löneskillnaderna i det övriga kinesiska samskiftet. Den kinesiska regeringen fastställde 1955 en löneskala för alla statsanställda. Den innebar en uppdelning i 30 löneklasser. Medan topplönen (för de främsta ledarna i statsapparaten) låg på 560 yuan per månad låg bottenlönen (för de lägsta kontorstjänstemännen) på 18 yuan per månad, dvs.

en lönedifferentiering i storleksordningen 1:30. Oavsett motiven var det en lönepolitik som dåligt överensstämde med de kommunistiska idealen.

Befrielsearmén

Efter sin rundresa i Folkrepubliken Kina 1960 meddelade Kina-kännaren Edgar Snow följande om lönerna i den kinesiska armén: Lägste officer i Folkets befrielsearmé (fanrik) fick motsvarande 20 dollar per månad, medan en överste fick mellan 62 och 64 dollar per månad. Hur mycket fick då de högsta cheferna? Enligt Snow fick marskalkarna en lön på motsvarande 360-400 dollar per månad. Detta innebar en 20 gångers löneskillnad mellan toppen och botten bland de kinesiska officerarna. Edgar Snow som haft möjlighet att följa den kinesiska armén sedan 1930-talet anmärkte 1960 lakoniskt: "Det var inte längre den jämlika armén från guerillatiden."

Kina och Norge

En jämförelse med löneskillnaderna i den norska armén kan här vara på sin plats. Vid samma tid tjänade den bäst betalte officeren (chefen för försvarsstaben) bara tre gånger så mycket som den lägst avlönade (löjtnant). Eftersom Norge i motsats till Kina har progressiv inkomstskatt blev emellertid skillnaden netto större än vad dessa siffror indikerar.

De otroliga löneskillnaderna i Folkrepubliken Kina efter tio års kommunistiskt styre illustreras kanske bäst om man överför den kinesiska militära löneskalan till dagens Norge. För att tjäna lika bra i förhållande till sin lägst avlönade kollega som de militära cheferna i Kina skulle den högste militäre chefen i Norge behöva en lön på tre kvarts miljon kronor. Tar vi emellertid också hänsyn till den progressiva skatten skulle Norges bäst avlönade officer behöva ha en bruttolöns på inemot två miljoner norska kronor för att ligga på samma nivå som sina kinesiska kollegor i förhållande till de lägst avlönade officerarna.

Kulturrevolutionen

De australiensiska ekonomerna Wheelwright och McFarlane, som bägge besökte Kina under Kulturrevolutionen, har gett följande upplysningar om variationer i böndernas intäkter: Medan inkomsterna i kommunen "Den röda stjärnan" vid Peking låg på 330 yuan per person 1967 (utöver livsmedel) var den i Stendalens brigad i Hopei-provinsen 120 yuan per år och individ samma år. Detta innebar en löneskillnad på 1:3 mellan två jordbruksenheter, men eftersom det rör sig om genomsnittsintäkter säger det sig själv att skillnaderna mellan lägsta inkomst i den fattigaste kommunen och högsta inkomst i den rikaste kommunen överstiger denna kvot. Eftersom de två exemplen knappast utgör extremvärden med avseende på kommunernas inkomster betyder det att löneskillnaden i det kinesiska jordbruket 1967 — under Kulturrevolutionen — mildt sagt var påfallande stora. De två ekonomerna kunde efter sin rundresa berätta att det trots de stora skillnaderna fram till 1970 inte varit tal om en varierad jordbruksskatt, dvs. högre skatt för kommuner med gynnsamma betingelser, något som kunde ha hjälpt till att utjämna förhållandena.

Kina idag

Vilka är då löneskillnaderna i dagens Kina? Föreliggande siffermaterial tyder inte på att utvecklingen i Kina under åren efter Kulturrevolutionen har gått i utjämnande riktning. Även om de enorma löneskillnaderna från tiden före Kulturrevolutionen kan vara något minskade, så är de fortfarande så stora att det är omöjligt att påstå att den kinesiska lönepolitiken bygger på leninistiska principer.

Efter en rundresa i Kina 1972 rapporterade ekonomiprofessorn James Tobin vid Yale-universitetet, att i en textilfabrik som han besökte låg den lägsta lönen på 35 yuan per månad, genomsnittslönen på 60 yuan per månad, medan den bäst betalde arbetaren

Löneskillnaderna mellan landsbygden och städerna är mycket stora. Men även inom jordbrukssektorn är skillnaderna betydligt större än vad vi vant oss vid i Väst. Mellan två olika jordbruk kan lönerna vara olika i relationen 1:3, med ännu större skillnader inom gruppen.

tjänade strax över 100 yuan per månad. Det innebar en lönedifferentiering mellan arbetarna i storleksordningen 1:3. Ingenjörer och tekniker vid samma fabrik tjänade för övrigt mellan 130 och 140 yuan per månad.

I en konstfärdverksverkstad i Peking varierade lönerna mellan 40 och 102, medan särskilt duktiga och erfarna hantverkare tjänade 200 – en löneskillnad på 1:5.

Professor Tobin upplyste också om att unga universitetslektorer fick 50 yuan, medan etablerade professorer fick över 200. På ett sjukhus i Shanghai var genomsnittslönen 67, men vissa kirurger tjänade 200 och några till och med 300.

Efter en resa till Kina hösten 1975 skrev Yngvar Lochén, professor i samhällsvetenskap vid universitetet i Tromsø, att det råder "någ så stora löneskillnader. Vid ett sjukhus vi besökte tjänade professorn 330 yuan i månaden, medan tvättpersonalen tjänade 30. En yuan är ungefär två kronor. Utan inkomstskatt blir inkomstskillnaderna ganska stora."

En jämförelse

Jämför man de kinesiska arbetarlönerna med motsvarande löner i andra länder tvingas man till oväntade slutsatser. En svensk studie som publicerades 1973 (byggd på löneuppgifter från ett stort antal svenska och utländska företag, samt på löneskalor från de kommunistiska länderna) visade att löneskillnaderna mellan de enklaste och de svåraste arbetaryrkena inom ett och samma företag var 30 procent i Sverige (och 60 procent i resten av

Västeuropa) mot 90 procent i USA och 110 procent i Sovjetunionen. Folkrepubliken Kina utgjorde skalans avgjorda ytterpunkt med (som redan nämnts) löneskillnader mellan arbetare vid samma företag på 200 procent, det vill säga en kinesisk arbetare kan tjäna tre gånger mer än en annan arbetare vid samma företag.

Uttryckt på ett annat sätt: Löneskillnaderna mellan de enklaste och svåraste arbetaryrkena inom samma företag är mer än tre gånger så stora i Kina som i Västeuropa. Men om man jämför med Sverige är löneskillnaderna hela sex gånger större i Kina.

Slutsatsen verkar oundviklig: Istället för att slå in på och hålla fast vid en koneskvant likalönepolitik med obetydliga skillnader mellan de lägst och högst avlönade har de kinesiska kommunisterna fört en lönepolitik som får löneskillnaderna i det kapitalistiska Västeuropa att blekna vid en jämförelse.

Jon Skard

Copyright: Fri information/Contra

(Forts. från sid. 11)

8 augusti. Den värsta dagen i mitt liv. Vi gav oss av i riktning mot Pakistan, eftersom jag mätte dåligt. Vi vandrade tvärs igenom en öken som heter Rary. Mina följeslagare hade räknat fel på hur mycket vatten som behövdes för marschen på 15 kilometer. Törsten förvärras ända tills jag inte vill gå vidare. Jag vill bara lägga mig ner i den brännande solen och sova. Ryska plan flyger hela tiden på låg höjd över oss, och vi måste krypa ner i det lilla skydd som kan erbjudas, ett klippblock eller en förtorkad buske.

Två av mina guider, Malang och Jafar, svär och hejar på mig. Den tredje, Naim, lirkar med mig och lovar det vatten som jag är i så desperat behov av i nästa by, om jag kan fortsätta att gå. Till slut når vi byn Shuzlavi. Där snubblar jag in i det första huset och häver i mig stora mängder vatten.

Shuzlavi är ett fläste för guerillan. Invånarna är herdar. Jag träffar fem afghanska soldater som nyligen deserterade från regeringsarmén. De hade blivit inkallade i Jalalabad i maj och de berättade att de flesta soldaterna i den krympande armén försökte ansluta sig till guerillan.

9 augusti. Landet blir grönare och vatten vanligare, när vi åter närmar oss gränsbergen. Vi stannar över natten i Toorabora.

10 augusti. Vi når bergstopparnas svalka. Även om jag är utmattad, så samlar jag krafter från någonstans för att ta mig nerför bergen i säkerhet.

Askold Krusjelnitskij

Copyright: ABN Correspondence/Contra

Sanningens minut

Ordet liberalism kommer av det latinska ordet för fri. Det kom i allmänt bruk för 150 år sedan; några decennier efter 1789 års odödliga devis frihet, jämlikhet, broderskap. Det är ju en ödets ironi, att den rörelse, som skapade devisen, också därmed laide grunden till de möjligheter, som liberalismen fått stå ut med, antingen man tar ordet som politiskt begrepp eller som ekonomiskt. Språkligt sett har det — tyvärr, som så ofta — undergått en betydelsevridning, åtminstone i praktiken. Det omhulldades ju ursprungligen av de revolutionärt röda, men det praktiserades idag inte nämnvärt ens av vårt mest högerbetonade parti. Var åttonde timma får vi en ny lag som i de flesta fall medför en inskränkning av medborgarnas rörelsefrihet och ett saboterande av deras rättsmedvetande. Detta betyder t.o.m. en liten ökning från Palmes tid och för varje gång ett nytt steg närmare det röda idealtillståndet, det som mest utpräglat står att finna ett stycke österut. För ungefär fem år sedan laide USA:s dåvarande finansminister med stab varit på besök i Kreml. När flygplanet lyfte för hemresa så lättade också den spänning, det tryck som rått under vistelsen där, från deltagarnas sinnen. Finansministern, William Simon, beskriver detta målande under rubriken *Freedom versus Dictatorship* i kapitel 2 i sin bok *A Time for Truth*. Med en vits använder han här ett ord som betyder lyftning.

Det första korta kapitlet är författarens eget förord. Det utgör ett tal som han höll inför Kongressen sedan han lämnat sitt ämbete, en slags svanesång, ett slags testamente.

Boken börjar eljest med ytterligare två förord, skrivna av inga mindre än nobelpristagarna Hayek och Friedman, ett par av nutidens verkliga, tämligen tunnsladda, liberaler. Deras ord är uppskattande och gör boken all rättvisa. Jag undviker avsiktligt ordet politiker. Simon var ingen typisk politiker och hans ämbetslid blev därför inte lång. Det finns en mening i Hayeks förord som hänsyftar på detta: en politiker i ansvarig ställning kan tvingas till åtgärder som han ogillar för att kunna stanna kvar och få genomföra andra, önskvärda åtgärder.

Simon fick erfara detta. Han redogör i boken för sitt fögderi, speciellt för den då 1974 aktuella energifrågan. Han berättar förstås också om finansiella frågor: inflation, skatter, statskuld etc och om de problem som de medförde. Han måste bevitna hur näringslivet insnärjdes i den statliga tvångströjan till förfång för effektiviteten. En småföretagare med ett brutto på 130.000 kronor har 53 formulär att fylla i, vilket för denna kategori sammanlagt betyder nära 3 miljarder (ej miljoner!) omräknat till svenska kronor och till svenskt invånarantal. För General Motors betyder det en stapel av formulär dubbelt så hög som den skyskrapa de har i New York och en arbets-

insats från över 22.000 man. Sådana förutsättningar hindrar nya dynamiska företag att etablera sig och de kväver de redan existerande, vilka sedan uppehålls av konstgjord andning.

Ett eget, omfattande kapitel får delstaten New York och dess av korruption och politiskt vanstyre bottenkörda ekonomi. Den federala regeringen måste träda till med råd och död. Simon fick uppträda tämligen hårdhänt. De två sista kapitlen ägnas åt en översikt av missförhållanden i USA och åt vägen tillbaka till den frihet som Simon med all rätt menar att USA förlorat. För den som är något så när observant är Simons åsikter inte oväntade. USA är visserligen numera "frihetens stamort på jorden", men bara relativt sett. Man kan undra vad Simon skulle haft att säga om Europa och enkanterligen om Sverige.

Boken kom egentligen ut 1977 och rönte sådan framgång att den bundna upplagan extra snabbt följdes av en häftad massupplaga. Den nu föreliggande upplagan innehåller 85 ovanligt värdefulla sidor.

Ake Malmquist

William Simon: A Time for Truth. Reader's Digest.

William Simon tillhör de män som beräknas få en betydelsefull roll kring den nyvalde presidenten Ronald Reagan.

Opposition — en sinnessjukdom

"Det är klart att den ryss som opponerar sig kan inte vara klok." Uttrycket skall föreställa roligt samtidigt som det är en blodig drift med kommunismens metoder. Många vet väl ej att det ursprungligen stammar från själve Krusjtjev och stod att läsa i Pravda den 24 maj 1959. Pravda betyder sanning, men i Pravda står lika litet några sanningar som det förekommer några nyheter i Izvestija, vilket betyder nyheter, detta enligt ett folkligt talesätt i Östeuropa. Några nyheter var inte det faktum som åsyftades. Psykiatri var politiskt missbrukad långt tidigare.

En av våra svenska psykiatriker, doktor Harald Blomberg, har skrivit en bok om detta. Han nämner däri hur man försöker följa hur detta slags missbruk användes som bestraffning genom att hänvisa till en lag där dylik förbjuds. Lagen finns till namnet, men inte till gagnet. Författaren kommer så in på de straff som används inom området och som väl de flesta åtminstone hört talas om. Han är dels fackman, dels har han varit utsänd av Amnesty International i detta ärende och han vet vad han talar om. Han tillhör inte de tveågsna, som bara lagt svampen på när frågan varit uppe. Han beskriver verkligheten och det är kort och gott att en sinnessjukförklaring kan likställas med s.k. hård regim i Sibirien. Detta gäller i första hand "behandling" i de s.k. specialistsjukhusen. Dessa populära inrättningar har knappast karaktär av sjukhus. Skillnaden mot Gulag-arkipelagen är möjligen den, att människovrakerna ibland kan döjas på ett snyggare sätt. De enskilda fall som Blomberg

Psykiatrisk klinik i Orel

beskriver är inte särskilt många. Han inriktar sig mer på allmängiltiga frågor.

Läsningen av denna lagom tjocka bok (150 sidor) är förvisso icke nöjsam, men den är intresseväckande. Det sägs att svensken tål missförhållanden om de bara utspelas tillräckligt långt borta. Sovjetunionen ligger på visst sätt långt borta även om det geografiska avståndet är litet.

Henryk

Harald Blomberg: Opposition — en sinnessjukdom. Oktoberförlaget. Ca 73:-.

Arbetets idéhistoria

Litteratur om inställningen till arbetet i dess olika former är rätt sällsynt, särskilt om äldre tiders inställning. Om detta har Arne Helldén 1979 skrivit en bok, *Arbete. Urarbetets idéhistoria*. Helldén är vänsterman med en radikal framstegstro, närmare bestämt tro på teknikens och vetenskapens möjligheter och dess betydelse för de breda lagrens välfärd. Udden är riktad mot flumvänstern och "gröna vägen", som använder samma argument som reaktionärerna gjorde förr.

Helldén stöder sig bl.a. på Marx, som var mycket positiv till industrialismen. Ingen konservativ eller liberal hade stämt upp sådana lovningar till industrialismen som Marx gjorde på mitten av 1800-talet. Medan andra fördömde barnarbetet, såg Marx industrialismen som ett medel för kvinnor och barn att frigöra sig från patriarkatets livegenskap och bli självständiga löntagare. Han såg också positiva sidor hos kapitalismen, men han ansåg också att dess inneboende motsättningar måste leda fram till socialismen.

Men idealet för Helldén är framförallt upplysningsfilosofin, "den enda storslagna radikala tradition som mänskligheten frambragt." Han lyllar främst encyklopedisten Diderot och Voltaire och vänder sig mot Rousseaus naturdyrkan och känslotänkande, som han anser utvecklingsfientlig. Våra dagars "ekologister" stöder sig på honom. Helldén menar, att den ekologiska krisen har paralyserat de radikala krafterna.

Upplysningsfilosofin, sofismen och marxismen har haft aktiva ideal. Det kontemplativa idealet i Europa kommer bl.a. från den platoniska idealismen. Kristendomen är här kliven. Den har hämtat en antik tradition från Platon och Aristoteles, som verkat passiviserande. Skapelsen är en gång för alla fullbordad. Man ska åskåda Guds verk. Mysticism och asketism finns också i denna från Orienten påverkade riktning. Men det finns också en biblisk tradition, från Mose-

böckerna. Den har gett ett aktivt livsideal. Gud har tillhandahållit världen för att människorna ska utnyttja den, fullborda Guds skapelse.

Föraktet för arbete i äldre tider ägnas stor uppmärksamhet i den här boken. Det anses ha kommit från den agrara traditionen. I de äldsta agrara samhällena finns väl inte något direkt förakt för arbetet, men man visade inte heller någon entusiasm för det. Man arbetade inte rationellt, hade inget vinstintresse. Man såg estetiskt och kulturellt på arbetet och ägnade mycket tid åt att tillverka vackra föremål utan tanke på effektiviteten. Fast lön och fasta arbetstider förekom ej. Man producerade inte för en marknad.

Det är först i det utvecklade antika klass-samhället som föraktet för arbetet börjar. En arbetsfri överklass uppstår, som skapar en normgivande sysselsättsideologi (en "leisure class" enligt ekonomisociologen Thorstein Veblens terminologi). I denna samhällstyp uppstod också en motsättning mellan jordägare och specialister/yrkesmän. Denna förstärktes under medeltiden genom feodalismen. Överklassen såg sin prestige hotad av de (i vidsträckt mening) arbetandes aktiva ideal, i motsats till dess egna kontemplativa och vegetativa ideal. Religiösa föreställningar verkade också i konservativ riktning. Hantverkaren ansågs bli högmodig. Han skapade själv och förgrep sig på de gudomliga makternas sfär.

En verkligt positiv idé om arbetet kom först med upplysningsfilosofin. Industrisamhällets ideologiska rötter finns där. Enligt Diderot var arbetet hjärtat i civilisationen. Det var "borgaren", medelklassen, alltså affärsmän och kvalificerade hantverkare, "intellektuella" och diverse yrkesmän, som upplysningsfilosoferna tog sig an. Tredje ståndet gjorde den åtföljande revolutionen. Men senare spred sig idéerna till allt bredare skikt.

Under 1800-talet, särskilt under den nyromantiska epoken, kom reaktionen mot industrisamhället. Det man angrep var den nya tidens nyttobetonade, materialistiska syn på arbetet och tillvarons förfäklning. I stället betonade man lantlivets behag och estetisk livsstil. Senare kom en anarkistisk reaktion genom Tolstoj, Ruskin och Krapotkin, som hade många likheter med den konservativa. Gemensamt för dessa riktningar är att hantverket glorifierades som ett medel mot tillvarons mekanisering.

Vissa riktningar har glorifierat arbetet för att få folk att arbeta mer. Det började med Napoleon och har utnyttjats av kommunister, fascister och, mindre framgångsrikt, av kapitalister. Metodismen och andra puritanska riktningar har skildrat arbetet som en sorts korsfästelse och följaktligen en Gudi beläggande gärning.

Kristendomen har, som tidigare nämnts, en aktiv och en passiv tradition. Tidigare ansåg många det vara kristendomens förtjänst att Västerlandet fått den ledande positionen inom materiell kultur och vetenskap. Nu betonar miljövårdare, ekologister och förespråkare för "alternativa livsstilar" det passiva draget hos kristendomen. Dessa angriper också

ofta det monoteistiska och människocentrerade i kristendomen. Dessa angriper också ofta det monoteistiska och människocentrerade i kristendomen. I motsats till panteistiska religioner, som ser gudar lite varstans i naturen, hanterar kristendomen naturresurserna utan hänsyn, menar vissa ekologer.

Helldén vill att de radikala återigen ska anknyta till upplysningsfilosofin. Dess uppfattning om arbetet som det centrala i en nations liv är upphovet till den uppskattning av folket som demokratin bygger på. Han vänder sig mot naiv materialism och teknologiberusning men ser industrialismen som en garant för folkets välbefinnande.

K. Wallquist

Arne Helldén: *Arbete. Ur arbetets idéhistoria. Gidlunds. C:a 53:-*

Finlands historia

Monument över frihetskriget i Vasa.

Författaren till boken *Finlands linje*, Paavo Haavikko, är inte historiker av facket, vilket ofta lyser igenom i framställningen. Detta hindrar dock inte att han relativt ofta gör iakttagelser och drar slutsatser, som säkerligen är helt korrekta.

Att demokrati och neutralitet var de två främsta ledstjärnorna under den "första republiken" (1917-1944) kan knappast bestridas. Ej heller att Mannerheims vägran att avskära varken den sovjetiska försörjningslinjen till Leningrad över Ladogas is eller Murmanskbanan, starkt bidrog till Sovjetunionens relativa medgörlighet vid fredsstutet. Man kan dock inte bortse ifrån, att västmakternas (speciellt USA:s) demarcher hade en betydande inverkan.

Kapitlet om Kekkonenperioden har träffande nog fått rubriken "Enmansland" och de sista tio åren av skildringen framställs i punktform, varav några är nog så dråpande formulerade.

Boken kan rekommenderas till de som önskar en översiktlig framställning av vårt östra grannlands historia under detta sekel, utan krav på alltför djupgående analyser.

B.L.

Paavo Haavikko: *Finlands linje. Kommentarer till ett okänt folks okända historia 1904-1975. Atlantis. C:a 72:-*

Demokrati på avvägar

Demokrati på avvägar heter en liten skrift med fil dr Sven Rydenfelt, regeringsrådet Gustaf Petrén, professor Åke Hansson, socialchef John Görnebrand och redaktör Bertil Swartz som författare.

Det är en samling artiklar som berör aktuell svensk politik och ekonomi. Artikelsamlingar brukar vanligen vara svåra att få läsvärda. *Demokrati på avvägar* har lyckats bättre än de flesta.

Boken tar bland annat upp det svenska fempartimonopolet och konsekvenserna detta har för den politiska debatten. Flera av författarna tillhör ett litet parti, Centrumsdemokraterna, men detta har inte på något sätt inskränkt skrivandet. Ämnena behandlas utan direkta kopplingar till detta parti.

I boken hittar man flera av Sven Rydenfelts förtjänstfulla ekonomiska betraktelser (några är tidigare publicerade i *Contra*) liksom ett par kapitel med intressanta faktauppgifter om de nya småpartierna, om pressstödet och en del annat.

Carl G. Holm

Demokrati på avvägar. Grafika förlag. Kan beställas genom Contra för 33:-

Kommunazismen

Kommunazismen är en bok som föresätter sig att jämföra de totalitära ideologierna, främst kommunismen och nazismen. Den är utgiven av ett av Norges mest välkända borgerliga förlag, Nå, och har skrivits av en grupp kring ungdomsorganisationen *Moderat Ungdom*. Moderat ungdom är en oberoende politisk grupp på antitotalitär grund. Den skall inte förväxlas med Ung Høyre, den norska motsvarigheten till Moderata Ungdomsförbundet i Sverige.

Boken inriktar sig framförallt på att jämföra de två ideologierna och påvisa likheter. Tyvärr har boken inte lika konsekvent kunnat följa upp ett annat tema som är minst lika intressant. Det personmässiga sambandet mellan nazistiska och kommunistiska rörelser. Det var ju inte utan anledning som det hette nationalsocialism. Flertalet nationalsocialister har haft en gedigen socialistisk bakgrund. Mussolini, Hitler, Laval, Quisling, alla har de börjat som socialister, en del i ansvariga positioner. Det var lätt för någon att ta steget över från det kommunistiska lägret till det nationalsocialistiska. I Sverige övergick Nils Flyggs socialistiska parti omärkligt från att ha varit en fraktion av ett splittrat kommunistparti till att bli ett nationalsocialistiskt parti med samma personer i ledningen. Övergången var så gradvis att det är omöjligt att säga när den skedde. För de inblandade var det säkerligen svårt att föreställa sig att omgivningen menade att de ändrat uppfattning.

I *Kommunazismen* diskuterar författarna bland annat nationalsocialismens antikapitalistiska inriktning liksom naturligtvis samsambetsavtalen mellan nazister och kommunister under andra världskriget.

KvH

Kommunazismen. Analyse av totalitäre ideologier. Av Fridthjof Søgaard m.fl. C:a 48kr.

FRÅN TSARVÄLDE TILL STALINTERROR

En av de största kännarna av sovjetiska förhållanden, den amerikanske korrespondenten *Harrison E. Salisbury*, har utgivit en bok som han kallar *Russia in Revolution 1900-1930*. Redan av tidsbestämningen framgår, att han ser vad vi kallar den ryska revolutionen i ett mycket långt perspektiv. I den svenska översättningen kallas boken följaktligen *De ryska revolutionerna 1900-1930*.

I själva verket är det frågan om fyra revolutioner, den första 1905, två stycken 1917 och slutligen Stalins omdaning av samhället med början omkring 1928. Det är fullt riktigt att kalla denna omdaning för en revolution. Ett av bokens mest förtjänstfulla drag är att den insätter alla revolutionerna i ett sammanhang och ger läsaren goda möjligheter att dra slutsatser, som är av stor betydelse för uppfattningen om revolutioner än idag.

Bolsjevikpartiet bildades redan 1903 under Vladimir Lenins ledning, mensjevikerna avskiljdes och marken hade börjat förberedas för en revolution. Den kom mycket riktigt 1905, och Leo Trotskij spelade en ledande roll redan då. Lenin befann sig däremot i landsflykt och hann inte hem i tid. Varför utbröt en revolution 1905? Svaret är enkelt: samhället hade råkat i upplösning efter rikets nederlag i kriget mot Japan. Utmärkande för revolutioner är ju att de utbryter, när motståndsmöjligheterna har försvagats.

Men de hade inte försvagats tillräckligt för att revolutionen skulle lyckas. Största delen av det väldiga landet var oberört av krigshändelser, och endast en del av dess stridskrafter hade deltagit i kriget. Polismakten och de hemmavarande militära förbanden var helt lojala mot regeringen och hade oförminskad slagkraft. Revolterna dränktes i blod. Det var inte i första hand arbetare som drabbades, antalet offer bland bönderna var mycket fler. De nedmejadades eller avrättades i tiotusental.

Helt annat var läget i februari 1917, efter två och ett halvt års världskrig. Näringslivet var utmattat, folket krigstrött och halvsvältande, de hemmavarande depåtrupperna helt opålitliga. Det behövdes bara, att en folkmassa inträngde i parlamentsbyggnaden, Tauriska palatset, för att hela tsarregimen skulle falla samman. Folkmassan hälsades välkommen av den politiske revolutionären Alexander Kerenskij. I utsikt ställda trupper från fronten kom aldrig fram, inte ens tsaren kunde komma fram till huvudstaden och abdikerade utan nämnvärt motstånd. Militärerna blandade sig med de revolutionära hoparna. Regemente efter regemente svor trohetsed till den nya regeringen.

I den allmänna upplösningen kom nu bolsjevikledarna tillbaka från landsflykten eller förvisningen till Sibirien. De kunde fritt utöva sin underminerande verksamhet i syfte att överta makten. Möjligen hade Kerenskijregeringen kunnat klara sig, om den hade dragit Ryssland ur kriget. Men den försökte fortsätta det, vilket var helt emot den allmänna me-

ningen och gav bolsjevikerna vind i seglen. Dessa förberedde helt öppet en statskupp, men regeringen bara fortsatte att förhandla med dem. Regeringens politik var att invänta den bolsjevikiska kuppen för att därefter nedslå den. Detta var naturligtvis en felaktig taktik. Den borde på ett tidigt stadium ha ingripit effektivt mot de bolsjevikiska ledarna för att omintetgöra kuppen. Men den saknade kraft därtill.

Ännu när Lenin den 10 oktober 1917 (rysk datering) hade förmått sina tveksamma partikamrater att fatta ett formligt beslut om väpnad resning förhöll sig regeringen överksam. Närstunden kom, då regeringen enligt sin plan skulle nedslå revolten, var den oförmögen att göra detta. Bolsjevikerna besatte alla viktiga punkter i Petrograd utan att röna effektivt motstånd, och den 26 oktober återstod i regeringens hand bara generalstabsbyggnaden och det kejserliga Vinterpalatset, som var regeringens säte. En räddhågad general överlämnade generalstabshuset, och på natten till den 27 oktober "stormades" Vinterpalatset.

Stormningen har blivit mycket överdriven i den sovjetiska traditionen. De flesta av de militärer som skulle försvara palatset hade stuckit sin väg, och de återstående gjorde lamt motstånd. En av bolsjevikerna ledd folkmassa strömmade in genom talrika oövakade portar i den ofantliga byggnaden, varefter regeringen kapitulerade. Kryssaren Auroras berömda ingripande var bara lösa skott, då däremot Peterpaulsfästningens gamla kanoner verkligen lossade några skarpa skott mot palatset. Endast sex människoliv spildes vid "stormningen." Kerenskij själv hade undkommit till landsorten, där han förgäves sökte samla trupper för att återta huvudstaden. I Moskva var motståndet mot den samtidiga bolsjevikuppen kraftigare och varade i flera dagar, men bolsjevikerna segrade på grund av sin tillgång till artilleri. Så småningom utsträckte de sin makt över större delen av det europeiska Ryssland. För sitt maktövertagande hade de haft tillgång till både tyskt och ryskt kapital.

Ett mått på bolsjevikernas möjlighet att få anhängare gav valet till en konstituerande församling i november, det enda någorlunda fria val som hållits i Rysslands historia. Av församlingens 704 mandat fick socialistrevolutionärerna (närmast vänstersocialister) 410, bolsjevikerna 175, kadettpartiet (ett äldre revolutionärt parti) 17, mensjevikerna 16 och de nationella minoriteterna 86 mandat. Att märka är, att socialistrevolutionärernas högerflygel räknade 370 personer, således en majoritet i församlingen. Men denna sammanträdde bara en dag; därefter "ajournerade" Lenin den, och den möttes aldrig mera.

Det är närmast förvånande, att bolsjevikregeringen lyckades hålla sig vid makten de följande tre å fyra åren. Anarki och hungersnöd rådde i landet, varken näringsliv eller kommunikationer fungerade. Lenin själv blev inte bara särad vid ett attentat utan också överfallen av rånare. Men även motståndarna till bolsje-

vikerna led av anarkin i landet. Det blev ingen effektiv samordning mellan alla de "vita generaler," utländska ingripanden och upprorsförsök som förekom. Den hänsynslöse Leo Trotskij lyckades som krigsminister flera gånger rädda situationen för det hotade bolsjevikväldet.

När hungersnöden var som värst 1921 kom det avgörande provet på regimens hållfasthet. Stödda av folkets missnöje satte sig flottans personal Kronstadt i spetsen för en revolt och krävde en återgång till ungefär det samhälle som bestod under Kerenskij's regering. Som vanligt visade det sig, att det beslutsamma väldet segrar. Nu hade regeringen pålitliga trupper, och den tvekade inte att insätta sitt artilleri. Upproret nedslogs med en förlust av 10.000 människoliv, tillsammans på båda sidor. Det var den sista "demokratiska" revolten i Sovjetunionen, vars regering därefter konsekvent har fortsatt på det blodiga väldets väg för att behålla och utvidga sin makt.

Lenin blev sjuk i augusti 1921 och dog den 21 januari 1924. Under sin sjukdom hade han sökt utmanövrera Josef Stalin, som 1922 blivit generalsekreterare i partiet. Det misslyckades, och Stalin tog därefter hela makten. Han använde omkring fyra år för att utbygga sin ställning och oskadliggöra det äldre ledargardet, vilket fullbordades med Leo Trotskij's landsförvisning 1929.

Därefter inledde denne gigantiske terrorist vad som kan kallas den fjärde revolutionen. Dess innehåll är femårsplanerna, jordbrukets kollektivisering, industrialiseringen, slavarbetslägen och utrotningsterrorn. Han skapade det kommunistiska samhället. Genom ytterligare offer av miljoner människoliv förde han det också genom det mest fruktansvärda av alla krig och gjorde Sovjetunionen till en världsmakt.

Kan vi idag lära något mera av de ryska revolutionerna? Ja, vi kan draga kusliga slutsatser av dem. Det är inte partier, utan folkmassor, som möjliggör revolutioner. Den regering som vill bibehålla makten måste kunna förhindra folksamlingar och demonstrationer. Det sker bl.a. genom att den på förhand oskadliggör ledare och agitatorer. Gör den inte det, och anstormningen av folkmassor är ett faktum, så måste den ha trupper som är beredda att sätta in artilleri och numera också stridsvagnar mot folkmassorna. Och vilken demokratisk regering kan eller vågar göra det?

Men här till kommer en faktor i nutiden som förvärrar detta problem. De stora städerna växer med förfärande fart. De flesta huvudstäder är flermiljonstäder, några har åtta eller tio miljoner invånare. Exemplet från Teheran visar, att fanatiska agitatorer kan driva fram folkmassor på flera hundratusen personer i städernas centra kring regeringsbyggnaderna. Hur länge håller nerverna på de artillerister och stridsvagnsförare, som skulle beordras att gå fram som köttkvarnar och mordänglar i ett sådant folkhav? Och även om de massa-

(forts. på nästa sida)

notiser utlandet

Contras notisavdelning innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan, försävt inte annat markerats av citationstecken.

Flyktingar från kommunismen

Under de första åtta månaderna 1980 kom 91.000 människor till Hongkong från Kina. Man räknar med att bara var femte flykting lyckas. Det skulle innebära att nära 450.000 människor försökte fly till Hongkong under dessa nio månader. Merparten (85%) av de flyende är mellan 15 och 30 år gamla.

(Intern Informationen, Interlaken)

Moskvas banker

Den amerikanska affärstidskriften *Fortune* har sammanställt Sovjets engagemang i den internationella bankvärlden. Sovjet har kontroll över en hel rad banker i väst. Bland dessa finns *Banque Commerciale pour l'Europe du Nord*, grundad redan 1925 i Paris. I London finns *Moscow Narodny Bank*, grundad redan 1919. 1932 etablerades en rysk-iransk bank i Teheran. I Zürich finns *Voschod Handelsbank* sedan 1966, i Frankfurt *Ost-West Handelsbank* sedan 1972, i Wien *Donaubank* sedan 1974, i Luxemburg *East-West United Bank* sedan 1974. Sovjetiska banker finns också i Beirut, Singapore, New York, Kingston (Jamaica), Manila, Kuala Lumpur, Chicago och Los Angeles (de flesta har öppnats under senare delen av 1970-talet).

De sovjetiska bankerna spelar en betydelsefull uppgift för den sovjetiska utrikeshandeln, men de tvekar inte att delta i kapitalistiska spekulationsaffärer, det må röra sydafrikanskt guld eller casinon i Bangkok.

krerade några tusen människor, så kan agitatorerna skyflla fram nya tiotusental. För övrigt är militärerna inte utbildade för strider av detta slag, och det kan ifrågasättas om det i västvärlden finns någon taktik, som kan skydda regeringsbyggnader i ett sådant läge. Men de regeringar som bygger på traditionen från nedsländet av Kronstadt-upproret 1921 har kanske ännu möjligheter att hantera en sådan situation.

Här har endast det historiska innehållet i *Salisbury*'s bok berörts. Det förtjänar tilläggas, att han dessutom ligger stor vikt vid den konstnärliga och litterära utvecklingen i Ryssland under den behandlade tiden. Den avspeglar sig i den slösande rikliga och praktfulla illustreringen av boken, till vilken ett stort antal museer, arkiv och konstsamlingar har bidragit.

Ebbe Aspegren

Harrison E. Salisbury: De ryska revolutionerna 1900-1930. Rabén & Sjögren. Översättning Gunnar Rind. Formgivning Jean-Claude Suarez.

Algirdas Zypre

I 22 år har Algirdas Zypre suttit i sovjetiska koncentrationsläger och mentalsjukhus.

Efter den andra sovjetiska invasionen i Litauen år 1944 anslöt han sig till motståndsrörelsen. När kommunistregimen år 1956 erbjöd amnesti för de motståndsmän som gav upp trodde Zypre, som alla andra, på det löftet. I april 1958 greps han emellertid, arresterades och dömdes till 25 år i läger. Detta trots att sovjetlagens strängaste straff då var 15 års frihetsberövande! När han efter 15 år inte återgavs friheten, skrev han ett antal appeller till olika myndigheter om det sovjetiska rättsväsendet. Som svar spärrades han in på mentalsjukhus i Mordovien och förklarades mentalsjuk. I september 1974 förflyttades han till Psykiatriska institutet i Moskva för att sedan återföras till mentalsjukhuset i Mordovien, nu i isoleringscell. Allt för att knäcka hans hälsa och hans motståndsvilja. Den ryske dissidenten Michail Makarenko, som har tillbringat flera år tillsammans med Zypre har förklarat att han är psykiskt helt frisk, men fysiskt ett vrak. Han lider bl.a. av bristfällig hjärtfunktion, orsakad av de mediciner han tvingas ta.

Hösten 1978 skickade den västtyska avdelningen av Amnesty International ett matpaket till Zypre i det sibiriska koncentrationsläger där han var intagen. Paketet skickades tillbaka med meddelandet från lägerdirektionen att Zypre hade "avrest" och att hans nya adress var "okänd."

Enligt f.d. lägerfångar är det värsta som kan hända en internerad att han känner sig övergiven. Också bara ett par skrivna rader är till stor glädje och hjälp. Skicka därför gärna några rader (i rekommenderat brev med svarskupong) till Algirdas Zypre under adressen Tatarskaja ASSR, 42008 Kazan, ul. Ershova 49, uchr UE-148, st-6, Sovjetunionen.

Christer Arkefors

Repstege över Muren

Två män från Östberlin lyckades med hjälp av två vänner i Västberlin ta sig över Berlinmuren med en repstege. Flyktingarna beskötts av vakter från öst, men lyckades ta sig över på västsidan. Flykten möjliggjordes genom att ett hus låg alldeles invid muren på västsidan. Repstegen kastades ner från husets tak. P.g.a. huset var säkerhetsanordningarna på östsidan mindre rigorösa än på andra ställen. Det är bara några enstaka personer som lyckas ta sig från Öst till Väst i Berlin. Flertalet flyktingar från Östtyskland kommer till Väst via tredje land.

PLO och Nicaragua

Nicaragua har upprättat diplomatiska förbindelser med den palestinska terroristorganisationen PLO. (Alternatief, Westerlo)

Sovjet i Iran

Enligt den officiella amerikanska tidskriften *Problems of Communism* finns det bevis för sovjetiska aktioner längs den sovjetisk-iranska gränsen. Gränsen är 150 mil lång och inte särskilt välbevakad. Sovjet har låtit radikala flyktingar från iranska Azerbajjan gå tillbaka över gränsen för att återuppliva "Azerbajjans demokratiska parti", som har förbindelser med Tudeh-partiet. Sovjet har också levererat vapen till oppositionella grupper i gränsprovinserna.

— Finns här några fler snälla små barn?

Påkostad utbildning

De "studenter" som hållit cirka 50 amerikaner fångna i Teheran är sovjetiska femtekolonnare. Det hävdar general George Keegan, f.d. chef för det amerikanska flygvapnets underriktsetjänst. Sovjetunionen har spenderat 150 miljoner dollar i guld för att i Sovjet utbildade 1.000 iranier till vänsterextremistiska aktivister. Ur denna grupp, speciellt utbildad för omstörtande verksamhet, kommer de ungdomar som hållit den amerikanska gisslan. Andra aktivister har till uppgift att sabotera oljeproduktionen och att påverka ayatollahn i Tabriz och de religiösa mullorna för att de ska inta ståndpunkter som är fördelaktiga för Sovjet.

Irans kommunistparti, Tudeh, finansieras av Kreml, i huvudsak genom schweiziska banker. Redan innan shahens fall kunde flera länders underrättelsetjänster rapportera att Sovjet lyckats infiltrera Iran, men dessa uppgifter ignorerades. Det slutgiltiga målet för den sovjetiska infiltrationen anses vara att iranska kommunister ska begära en "skydds-invasion" för att rädda landet från de "imperialistiska krafterna." Situationen skulle då mycket likna den i Afghanistan. Och det skulle bara ta några timmar för de sovjetiska trupperna i Azerbajjan och vid Kaspiska havet att nå Teheran.

Christer Arkefors

NOZISER Sverige

Hästutredningen

Säg det som inte utreds av statliga utredningar! Och säg det som inte föreslås få statligt stöd.

Nu har *Hästutredningen* avlämnat sitt slutbetänkande till jordbruksdepartementet. Hästutredningen har kommit fram till att det kan vara lönsamt att använda häst i skogsbruket. Men inte lönsammare än att utredningen föreslår statliga bidrag för att utveckla lämpliga redskap för skogsskörning med häst!

Utredningen har haft en landshövding som ordförande och därutöver fem riksdagsledamöter som ledamöter.

Samhällsföretag

Samhällsföretag har till uppgift att sysselsätta handikappade personer i meningsfullt tillverkningsarbete. Det är en målsättning som har Contras fulla stöd. Den praktiska tillämpningen av målsättningen lämnar tyvärr en hel del övrigt att önska.

Målsättningen för Samhällsföretag är självklart att frigöra sig från ansvaret för de anställda, dvs. möjliggöra för dem att efter träning och utbildning komma ut i det reguljära arbetslivet.

Samhällsföretag har 22.000 anställda handikappade (och 5.000 icke handikappade som administrerar verksamheten). Under första kvartalet 1980 lyckades Samhällsföretag placera 48 av de 22.000 anställda på den öppna arbetsmarknaden. Resultatet kunde ha varit bättre.

Samhällsföretag tillverkar en rad produkter — i en del fall har man genom låga priser konkurrerat ut privata företag från marknaden. Självklart måste Samhällsföretag få stöd för att driva verksamheten. Anledningen till att de handikappade inte får arbete på den öppna marknaden är naturligtvis att de inte kan producera lika effektivt. Ingen borde därför reagera om Samhällsföretag fick bidrag på 20, 30 eller kanske 40 % av lönekostnaden. Men Samhällsföretag behöver i själva verket 156% av lönekostnaden i bidrag för att verksamheten skall gå ihop. Det skulle alltså vara billigare för samhället att betala de handikappade i Samhällsföretag full lön utan att de producerade något än att driva verksamheten som idag.

Samhällsföretag tar hand om olika kategorier av handikappade. Inte bara fysiskt handikappade. Företaget sysselsätter också alkoholister, narkomaner och andra som går under beteckningen psykiskt handikappade.

Till dessa kategorier kommer emellertid även en grupp som kallas *geografiskt handikappade*. Det är fullt arbetsföra, fysiskt och psykiskt friska människor. Som bor på platser med sviktande arbetsmarknad. Samhällsföretag växer fram till ett nytt AMS, som kan spendera pengar än mer frikostigt än vad AMS gör. I ett aktuellt fall i Jämtland planerar Samhällsföretag en investering i en anlägg-

ning som är så modern att dess motsvarighet inte finns i något kommersiellt företag i Sverige. Det är en högautomatiserad fabrik för köks-snickerier. Kraven på arbetskraften är så höga vad gäller yrkesutbildning och yrkesvana, att det bedöms som uteslutet att någon vanlig handikappad över huvud taget skall bli anställd. Alla anställda beräknas vara "geografiskt handikappade."

Palme har flirtat med kommunister förr.

Palme-kommisionen

Olof Palme har alltmer börjat engagera sig på det internationella planet. Många ser det som ett steg på vägen för att ersätta Palme med någon annan som socialdemokratisk partiledare. Hur det blir med detta får framtiden utvisa.

Palmes internationella engagemang har synsats i sömmarna av bl a Alex Militis i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning. Militis har granskat tillkomsten av den s.k. Palme-kommisionen. Förslaget diskuterades vid ett möte i Hamburg i somras, med deltagande från socialistinternationalen. Palme åkte direkt från mötet till Moskva, där han bl a träffade Boris Ponomarev, ansvarig för sovjetiska kommunistpartiets kontakter med *kommunistpartier* i den icke-kommunistiska världen. Från Moskva återvände Palme och rapporterade att Moskva ställde sig positivt till inrättandet av en nedrustningskommission.

Den 13 september höll Palme en presskonferens på Kastrup och berättade att nedrustningskommissionen hade bildats i Wien. Kommissionen hade Palme som ordförande och ett sekretariat på tre man, Anders Fern (f.d. chef för Tidens förlag), Lesley Gelb från USA samt Michail Millstein från Sovjet. Millstein presenterades som sovjetiska centralkommitténs USA-expert och professor i USA:s rustning vid militärakademien i Moskva.

Sedan Palme hållit presskonferensen på Kastrup reste han återigen till Moskva och

träffade än en gång Ponomarev. Den andra resan företog Palme som ledare för en delegation för det svenska socialdemokratiska partiet!

Under tiden avslöjades det att Michail Millstein var generallöjtnant i KGB, med uppgift att utvärdera spionuppgifter om USA:s försvar!

När socialdemokraterna ansattes med frågor om detta kom först undvikande svar, för att så småningom utmynna i att Millstein inte längre tillhörde sekretariatet i kommissionen utan istället var "expert".

Sovjetiskt generalkonsulat

USA slår igen sitt generalkonsulat i Göteborg (för andra gången, det drogs in ett tag under Nixon som protest mot den svenska Vietnampolitiken, men öppnades senare igen). Men Sovjet har nyligen byggt en jättebyggnad vid St Sigfridsplan, som skall ersätta en tidigare äldre byggnad som tjänat som generalkonsulat. Konsulatet är omgivet av ett flera meter högt järnstaket och liknar signifikativt nog mest en bunker. Fönstren har tjocka järngaller. I konsulatet finns 25 lägenheter för personalen. Vid konsulatet skall sju diplomater och fjorton andra tjänstemän arbeta! Sammanlagda bostadsytan är nästan 6.000 kvadratmeter.

Konsulatet invigdes med en mottagning med mellan 500 och 600 inbjudna gäster.

Debatt om kulturrådet

Den som studerat dessa spalter under de gångna åren har kunnat ligga märke till en del uppgifter om den synnerligen märkliga politik som förs av Statens kulturråd. Kommunisterna och vänsterradikaler får med lätthet stora ekonomiska stöd till sin verksamhet, medan de som förespråkar demokratiska och liberala samhällsformer får avslag.

Under hösten har en serie debattinlägg om kulturrådet gjorts i Svenska Dagbladet. Bland de som medverkat kan noteras personer med anknytning till Fria Moderata Studentförbundet, FiB/Kulturfront och Contra. Samtliga har framfört mycket kritiska inlägg mot Statens kulturråd.

Kulturrådet har tidigare smitit undan all diskussion av sin egen politik. SvD:s kulturredaktör Ingmar Björkstén lyckades emellertid få en motvillig Kulturrådsordförande Anders Clason att träda fram ur mörkret och skrida till institutionens försvar.

Som kunde förväntas förmådde Clason inte prestera något som helst försvar, inlägget gick huvudsakligen ut på att misstänkliggöra de som tidigare hade angräpat kulturrådet. Detta gällde i högsta grad Contra. Helt säkert har en del av våra läsare noterat debatten på Svenska Dagbladets kultursida. När detta skrives har ett genmäle från Contras ansvarige utgivare Benny Rung utlovats till någon av de närmaste dagarna. I detta möjliggörs av utrymmesskäl inte ett uttömmande avslöjande av Clasons bisarra uppgifter om Contra. Vi har inte heller ansett att Contras begränsade spaltutrymme skall användas till detta.

Den som är intresserad av en mer omfattande dokumentation i frågan kan skriva

till Contras redaktion. För den som helt missat debatten kan vi erbjuda fotokopior på de inlägg som berör Contra.

Ordföranden i Moderata Ungdomsförbundet, Gunnar Hökmark, kommenterade Anders Clasons inlägg i mycket kritiska ordalag. Hökmarks inlägg infördes den dag då SvD på grund av arbetskonflikt endast distribuerades i Stockholms-området. Vi skall därför citera de avslutande orden i hans inlägg: "... visar detta på en godtycklighet hos kulturrådet som gör det inte bara till en kulturell uppgift, utan också en demokratisk, att avskaffa kulturrådet."

Vi instämmer.

Än har antydningarna om att den amerikanska gisslan i Iran skall släppas inte besannats. Även om så skulle ske innebär det inte att ayatollah skulle bli någon ängel...

MER OM NAZISTVÅLDET

I förra numret av Contra fanns en artikel om den väg av nationalsocialistiskt våld som svept över Europa under sommaren och hösten. Vi redovisade en rad uppgifter som utgjorde indicier för kontakter mellan nationalsocialistiska grupper i Västtyskland och den östtyska regimen. Sedan den artikeln skrevs har ytterligare uppgifter kommit till vår kännedom.

Beträffande attentatet mot synagogan på Rue Copernic i Paris arbetar den franska polisen nu med hypotesen att det var PLO som låg bakom. Det anonyma telefonsamtal som påstods komma från den nationalsocialistiska organisationen FNE är det enda som kunnat peka i annan riktning än PLO. Detta innebär naturligtvis inte att FNE:s idéer skulle vara mindre vämjeliga, blott att man inte tycks använda sig av lika avskyvärda medel som PLO för att arbeta för dessa idéer.

Den bayerske inrikesministern har beträffande attentatet mot ölfesten i München, som tillskrivits den vid attentatet omkomne Gundolf Köhler, rapporterat att Karl-Heinz

(Forts. från sid. 9)

Vad kostar det att bo i en hyreslägenhet vid olika inkomster?

Inkomst	70.000	100.000	140.000	200.000
Total boendekostnad	50.700	50.700	50.700	50.700
Räntesubvention	25.500	25.500	25.500	25.500
Hyra	25.200	25.200	25.200	25.200
Bostadsbidrag	7.920	1.560	0	0
Hushållet betalar	17.280	23.640	25.200	25.200
Samhället betalar	33.120	26.760	25.500	25.500

Vad kostar det att bo i en ägd lägenhet vid olika inkomster?

Inkomster	70.000	100.000	140.000	200.000
Total boendekostnad	52.200	52.200	52.200	52.200
Räntesubvention	18.000	18.000	18.000	18.000
Årskostnad	34.200	34.200	34.200	34.200
Bostadsbidrag	7.920	1.560	0	0
Hushållet betalar	26.280	32.640	34.200	34.200
Samhället betalar	25.920	19.560	18.000	18.000
Skattelindring	7.245	10.225	11.635	12.285
Hushållet betalar netto	19.035	22.415	22.565	21.915

Med "skattelindring" avses skatteavdrag på hushållens räntor. De vid första anblicken kanske väl höga inkomsterna avser hushålls-

inkomster. I de högre inkomstlägena är det i normalfallet fråga om två inkomsttagare.

oförändrad befolkning. Uppryckningen har varit snabb och märkbar. Frågan är om samhället har råd med hyreslägenheter i det långa loppet, och om det finns någon anledning att subventionera en samhällsekonomiskt ofördelaktig boendeform mer än andra.

Sociala skäl behöver inte lägga hinder i vägen. Pengarna kunde istället för på subventioner till bostadsföretagen satsas på generösa lånemöjligheter till privatpersoner, som härigenom skulle kunna köpa egna lägenheter.

Hoffmann, den nationalsocialistiske ledaren för *Wehrsportgruppe* som greps efter attentatet, men senare fick släppas, under juli besökte Beirut. Den västtyska polisen har starka misstankar om att det även här skulle finnas samröre med PLO. Finansieringen av Hoffmanns grupp antas ske genom "affärsavtal" med arabiska extremistgrupper.

I Italien har den man som sedan länge ansetts stå i centrum för extremistgrupper med sympatier för MSI, Pino Rauti, hamnat i centrum för intresset. Rauti lämnade MSI 1956 och figurerade sedan i diverse organisationer som hade anknytning till fascistinspirerat våld. Rauti bildade bland annat organisationen *Ny ordning* som förbjöds 1973. Sedan dess har han återgått till MSI, där han blivit parlamentsledamot.

Rauti säger nu att han själv övergett terrorismen, samtidigt som han hävdar att återstoden av det förbjudna *Ny ordning* utvecklats till en regelrätt terroristgrupp.

Inom MSI förespråkar nu Rauti en politik som har traditionella nationalsocialistiska drag,

som kraftigt avviker från den "höger"profil partiledaren Almirante försökt ge MSI under senare år. Rauti talar för arbetarstyrelse och avvisar västerlandets materialistiska tänkande. Han tar lika starkt avstånd från amerikanskt som ryskt inflytande, men dyker alltmer upp på jordbrukskooperativ, teatergrupper och liknande.

Den grupp som misstänks ligga bakom attentatet i Bologna förefaller enligt den italienska polisen ha förbindelser förutom med terroristgrupper i närheten av MSI även med terroristgrupper på yttersta vänsterkanten. En del av gruppens vapen har exempelvis kunnat spåras till vänstern.

Trots den väg av attentat som synbarligen kommit från annat håll denna sommar och höst, verkar polisens undersökningar således i alla de tre berörda länderna, Frankrike, Västtyskland och Italien, peka på att det är gamla välkända terroristgrupper på vänsterkanten som haft sitt finger med i spelet.

Välfärdsstatens sönderfall

Citat sammanställda av fil dr Sven Rydenfelt

Från synpunkten av ekonomisk tillväxt och stabilitet är 1970-talet nog den svenska samhällsekonomins sämsta decennium sedan industrialismens genombrott.

Professor Erik Lundberg

Vi håller på att totalt bryta sönder ett ekonomiskt system utan att ersätta det med något annat. Löntagarfonder — oavsett form — skulle kunna bli den sista spiken i denna liggande.

Professor Ulf af Trolle

För några år sedan pekade man på England som ledande stagnationsland bland industriländerna under efterkrigstiden. Nu är det sorgligt nog Sverige som intagit denna ledarroll.

Professor Erik Lundberg

Jag tycker vi skall erkänna att Bolman och af Trolle och deras vänner har en poäng här. Om vi tar bort kapitalismens viktigaste drivkrafter, kollapsar blandekonomin, om vi inte ersätter dessa med nya.

Fackföreningsjuristen, partistyrseledamoten (s) Sören Mannheimer

Sveriges ekonomiska läge är så allvarligt att vi nu tvingas se sanningen i vitögat.

LO-ordföranden Gunnar Nilsson

Vårt näringsliv befinner sig i den värsta krisen på hundra år.

Curt Nicolin

Arbetslösheten sysselsätter allt fler.

President Valéry Giscard d'Estaing

Den kris som svensk ekonomi präglats av sedan 1976 är den svåraste sedan början av 1920-talet.

Professor Erik Dahmén

Vi befinner oss vid en vändpunkt. En månglundraårig industriell epok är slut.

Författaren Sven Fagerberg

Vi befinner oss alltså, om jag inte tar fel, under utveckling mot en totalitär statskapitalism av modifierad sovjetisk modell, och det är påfallande, att nästan alla intellektuella och författare stöder denna utveckling med trohjärtad lojalitet, på samma sätt som 1800-talets författare från Franzén till Wirsén var lojala mot Gud, Konung och Fädernesland.

Författaren Sven Delblanc

Sverige som internationellt sett var en stjärna ännu i början av 1970-talet, har nu fallit väldigt djupt. Skolorna fungerar inte. Inte familjerna. Inte arbetsplatserna. Folk tror inte längre på politikerna. Inte på staten. Inte på framtiden.

Pehr G. Gyllenhammar

Man försöker trolla bort sanningen. Men sanningen i all sin kuslighet kommer en dag att gå upp för svenska folket.

Curt Nicolin

Sverige är det första landet i världshistorien som kommer att bli socialistiskt förhandlingsvägen, alltså utan revolution. Tjugo år ungefär kommer det att ta.

SIFO-chefen Hans L. Zetterberg

Om 10-15 år kommer Sverige att vara ett socialiserat land, kanske inte enligt klassisk definition, men väl i de flesta praktiska avseenden.

Curt Nicolin

Välfärdssystemens finansiering fräter ner incitamenten till arbete, kapitalbildning och risktagande. Svenska politiker tycks tro att Sverige numera är så rikt att vi till och med har råd att konsumera förutsättningarna för vårt välstånd.

Professor Assar Lindbeck

Sverige behöver innovationer och inte subventioner. Landet får inte bli en enda skyddad verkstad.

Marcus Wallenberg

Nästan alla inser nu att vårt skatte- och bidragssystem har förödande verkningar för hela vår ekonomiska utveckling.

Direktör Hans Stahl

Vi svenskar har levt lyckliga i en Cassius Clay-känsla av att vara störst och vackrast. Men detta är inte längre sant.

Professor Ulf af Trolle

Sveriges nuvarande kris är i verkligheten svårare än 1930-talets.

Försvarsminister Eric Krönmark

Under hela den liberala eran ända från upplysningstiden har människorna haft en fast tro på framtiden. Mycket talar för att 1970-talet kommer att betecknas som slutet på en epok, årtiondet då framtidstron tog slut.

Profesor Jörgen Weibull

Varför skulle jag inte stanna kvar i Sverige? Ett så gigantiskt socialt experiment som den svenska välfärdsstaten har aldrig förr gjorts. Tror du inte att Gibbons (han som skrev om romarrikets undergång) skulle ha tackat ja direkt om han fått erbjudandet att från åskådarpåls följa det romerska rikets nedgång och fall.

Professor Ingemar Ståhl

I Sverige sitter vi på avgrundens pothkant och diskuterar löner och skatt på blåbärsplöckare.

Sven Stolpe

CONTRA

För frihet — mot socialism

oberoende borgerlig tidskrift
ISSN 0347-6472

Contra-Tryck, Stockholm 1980

Utgivning:

Contra utkommer med sex nummer per år. Nästa nummer utkommer i februari 1981.

Ansvarig utgivare:

Christer Arkefors
Stf ansvarig utgivare: Benny Rung

Adresser:

Box 6082, 102 32 Stockholm,
Telefon 08-39 66 81.

Box 426, 701 06 Örebro.

Prenumeration:

32 kronor (32 mark eller 40 nkr) per år.
Postgiro 85 95 89-4.

Bankgiro 261-2638.

Finskt postgiro 1125 82-9.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Redaktion:

Christer Arkefors, Géza Mólnár, Carl G. Holm, Benny Rung och Claes Alm-gren.

Övriga medarbetare:

Robert Gothius, Klas von Holst, Anders Fjällström, Donald Jansson, Roger Söderqvist, Ake Malmquist och Alvar Wallentin. *Utlandskorrespondenter:* Allan C. Brownfeld, Washington; Harry Jones, London; Robert Champlin, Toronto och Per Danielsen, Oslo.

Presslagd 1980-11-25